

יד מהרש"א
מסכת כתובות
פרק נערה שנתפתתה
חלק ג'
דף מז: - דף נ.

ט"ז אדר א' תשע"א

© Yechezkel Folger 2011

מפתח

דף מז:	3
תוספות ד"ה אם תענה.....	3
תוספות ד"ה ולא שאני לך	5
תוספות ד"ה מי שהלך למדינת הים.....	7
תוספות ד"ה לעולם היא.....	12
דף מח:	13
תוספות ד"ה רב אסי ובא"ד דאיכא בינייהו.....	13
תוספות ד"ה ושמואל.....	20
תוספות ד"ה ואימא הני מילי ובא"ד קשה.....	21
דף מט:	24
תוספות ד"ה אכפ"י רבא.....	24
תוספות ד"ה הוא ואשתו ובא"ד ומיהו ביש נוהלין.....	25
דף נ:	31
רש"י ד"ה ובתינוקת.....	31
תוספות ד"ה שיהא אדם מגלגל ותוספות ד"ה וספי לי'.....	32
תוספות ד"ה הבעל מוציא מיד לקוחות.....	38

דף מז:

תוספות ד"ה אם תענה

לשון מהרש"א

[דף מז עמוד ב] בד"ה אם תענה כו' דבפרק בתרא דיומא משמע אם תענה את בנותי היינו שימנע מהן תשמיש כו' עכ"ל ובלאו הכי דפרק בתרא דיומא הוה אפשר לומר דאם תענה את בנותי התשמיש גופיה נקרא עינוי כמו שכתוב וישכב אותה ויענה כדאמרינן נמי התם ולכך הוצרכו להביא דהאי קרא דאם תענה וגו' מפרש לה התם מניעת תשמיש דהיינו איסור תשמיש ביה"כ דקרי עינוי וה"ה דה"מ לאקשוויי הכי אקרא דויענד וירעיבך דמשמע מניעת מזונות ובתירוצם יתורץ וק"ל:

(1) קרא

(א) שארה כסותה וענתה לא יגרע

(2) ברייתא

(א) "ענתה" משמעו עונת תשמיש ומשמיענו קרא של יגרע זמן תשמיש

(i) כדכתיב "אם תענה את בנותי" אשר באותו קרא "תענה" משמעו זמן תשמיש

(3) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) קשיא

(i) בקרא של "אם תענה את בנותי"

(ii) "תענה"

(1) אין משמעו זמן תשמיש

(2) אלא משמעו עינוי של מניעת תשמיש

(iii) ולכן תיקשי

(1) בקרא של ענתה לא יגרע

(2) למה יזהיר קרא שלא יגרע לעינוי

(ב) תירוצ

(i) בקרא של "אם תענה את בנותי"

(1) האי "עינוי" אין משמעו עינוי של מניעת תשמיש

(2) אלא משמעו עינוי של תשמיש עצמה כדכתיב "וישכב אותה ויענה"

(ii) ולכן שפיר קא מזהיר קרא שלא יגרע לתשמיש

(ג) פירכא

(i) במסכת יומא מדייקי מן אם תענה את בנותי אשר מניעת תשמיש הינו חד מן עינוי יום כפור

(ii) והדרא קושיין לדוכתא דלא יתכן שיזהיר קרא שלא יגרע מניעת תשמיש

(4) מהרש"א

(א) תוספות הוי יכולין למייתי סיעתא לפירכא זו מקרא של "ויענד וירעיבך"

(ב) דפשיטא אשר ויענך משמעו עינוי של מניעת מזונות ולא עינוי של מזונות גופייהו
(5) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) תירוץ

- (i) "ענתה לא יגרע" מזהיר שלא יגרום לה עינוי על ידי שמגרע לתשמיש
- (ii) וכן בקרא של "ויענך וירעיבך" משמעו "וירעיבך" בעינוי מחמת גרעון מזון

תוספות ד"ה ולא שאני לך

לשון מהרש"א

[דף מה עמוד א] בד"ה ולא שאני לך כו' דמוקי לה ההיא דמי שהלך למדה"י כשהשרה כו' אבל לא בניו כו' עכ"ל ולמאי דמסיק נמי התם מאי פסקא אלא א"ר פפא בששמעה בו שמת בע"א כו' ודאי דאוקמא בשלא השרה לא לזו ולא לזו דהא לא הוה מוקמינן לה כשהשרה לה אלא למאן דאמר התם דאין פוסקין מזונות לא"א ובשמעה בו שמת כ"ע מודו דפוסקין לא"א מזונות וק"ל:

(1) הקדמה א'

(א) שמואל בדף קז.

(i) מי שהלך למדינת הים אין פוסקין מזונות לאשתו מפני חששות מסויימות אשר אינן מעניינינו

(2) הקדמה ב'

(א) הני חששות ליתנהו היכא "דמשרה אשתו על ידי שלישי"

(ב) ואף ליתנהו היכא "דשמעו בו שמת על ידי עד אחד"

(ג) ולכן באותן אופנים פוסקין מזונות לאשתו

(3) הקדמה ג'

(א) מי שהלך למדינת הים פוסקין מזונות לבניו ובנותיו דיקא היכא דנודע לן דניחא לי' לזונן

(4) הקדמה ד'

(א) כשמשרה לבניו ובנותיו על ידי שלישי מוכח דניחא לי' לזונן

(ב) אבל מהא דשמעו בו שמת לא מוכח דניחא לי' לזונן

(5) בקיצור

(א) מי שמשרה לאשתו על ידי שלישי

(i) ניזונת אשתו דליתנהו חששות דשמואל

(ב) מי שמשרה לבניו ובנותיו על ידי שלישי

(i) ניזונין בניו ובנותיו דנוקטין דניחא לי' לזונן

(ג) מי ששמעו בו שמת על פי עד אחד

(i) ניזונת אשתו דליתנהו חששות דשמואל

(ii) אבל בניו ובנותיו אינן ניזונין דאכתי לא נודע לן אלו ניחא לי' לזונן

(6) ברייתא

(א) מי שהלך למדינת הים

(i) בית דין פוסקין מזונות לאשתו

(ii) אבל לא פוסקין מזונות לבניו ובנותיו

(7) גמרא

(א) תקשי לשמואל דהרי קתני דפוסקין מזונות לאשתו ולא חוששין לכולם

- (ב) תירוץ א'
(i) בברייתא מדובר כשהשרה אותה על ידי שלישי
(ג) שאלה
(i) א"כ אמאי קתני דלא פוסקין מזונות לבניו ובנותיו
(ii) הרי קבענו דכשמשרה אותן על ידי שלישי נקטינן דניחא לי' לזונן
(ד) תשובה
(i) ברייתא איירי באופן דלא השרה לבניו ובנותיו על ידי שלישי
(ה) תירוץ דרב פפא
(i) לא השרה לא לאשתו ולא לבניו ובנותיו
(ii) והיינו טעמא דפוסקין מזונות לאשתו משום דמדובר בששמעו בו שמת אשר באופן זה קבענו
(1) דלא חיישינן לכלום לגבי אשתו
(2) ודלא פוסקין לבניו ובנותיו משום דאכתי לא נודע לן אלו דניחא לי' לזונן
(8) תוספות בסוגיא דידן
(א) לתירוץ א' דגמרא מדובר כשלא השרה לבניו ובנותיו על ידי שלישי
(9) מהרש"א
(א) שים לב דקבענו דלתירוץ דרב פפא
(ב) מדובר בברייתא כשלא השרה על ידי שלישי לא לאשתו ולא לבניו ובנותיו

תוספות ד"ה מי שהלך למדינת הים

לשון מהרש"א

בד"ה מי שהלך למדינת הים כו' אדרבה טפי הוה רבותא דאפילו כשהוא אצלה דאינה יורדת עמו כו' עכ"ל הכי פסיקא להו דאינה יורדת עמו אפילו כשהוא אצלה דהא מתניתין איירי כשהוא אצלה וקאמרינן עלה אי דאורחה מאי טעמא דת"ק כו' ולפי ספרים דגרסינן קוברים אותה לפי כבודו נחא דהוי רבותא דאפילו כשאינו אצלה שהולך למדה"י עולה עמו ולכך לא קאמר סתם הלכה כר"י דה"א דוקא כשהוא אצלה דבהכי איירי מתניתין וק"ק אמאי לא תקשי להו נמי להך גירסא דגרסינן קוברין אותה לפי כבודה מאי קא מתמה לפי כבודו לא דהא אף על גב דקיימא לן כר"י אימא דהיינו דוקא כשהוא אצלה דבהכי איירי מתני' אבל כשאינו אצלה שהולך למדה"י מודה ר"י ודו"ק:

(1) משנה בדף מו:

(א) ר' יהודה

(i) מי שמת אשתו אפילו עני בישראל לא יפחות משני חלילין ומקוננת

(ב) רבנן

(i) שרי ל' למיפחת

(2) גמרא

(i) ר' יהודה ורבנן פליגי באופן אשר כבודו גדול משלה כבשורה 4 ושורה 5 בטבלא זו:

1	אורחא דידה ולא דידה' [כבודה גדול]	מחיים	בין לר' יהודה בין לרבנן	לא יורדת עמו אלא יש לה לפי כבודה
2	אורחא דידה ולא דידה' [כבודה גדול]	לאחר מיתה	בין לר' יהודה בין לרבנן	לא יורדת עמו אלא יש לה לפי כבודה
3	אורחא דידה ולא דידה' [כבודו גדול]	מחיים	בין לר' יהודה בין לרבנן	עולה עמו לפי כבודו
4	אורחא דידה ולא דידה' [כבודו גדול]	לאחר מיתה	לרבנן	אינה עולה עמו אלא יש לה דיקא לפי כבודה
5	אורחא דידה ולא דידה' [כבודו גדול]	לאחר מיתה	לר' יהודה	עולה עמו לפי כבודו

(3) ספרים שלנו ושל רבינו תם מצד אחד ואית ספרים מצד שני קא מיפליגי בהמשך דגמרא

(4) המשך דגמרא לפי גרסא של ספרים שלנו ורבינו תם

(א) אמר רב חייא בר אבין אמר רב הונא

(i) מי שהלך למדינת הים ומתה אשתו ב"ד יורדין לנכסיו וקוברין אותה לפי כבודו

(ב) הוה אמינא דגמרא

(i) רב הונא מיירי באופן שכבודה גדול ויורדת עמו כבשורה 2א

1	אורחא דידה ולא דיד' [כבודה גדול]	מחיים	גמרא פשיטא בין לר' יהודה בין לרבנן	לא יורדת עמו אלא יש לה לפי כבודה
2	אורחא דידה ולא דיד' [כבודה גדול]	לאחר מיתה	גמרא פשיטא בין לר' יהודה בין לרבנן	לא יורדת עמו אלא יש לה לפי כבודה
א2	אורחא דידה ולא דיד' [כבודה גדול]	לאחר מיתה	הוי אמינא דרב הונא לספרים דידן ודר"ת	יורדת עמו ואין לה אלא לפי כבודו
3	אורחא דיד' ולא דידה [כבודו גדול]	מחיים	בין לר' יהודה בין לרבנן	עולה עמו לפי כבודו
4	אורחא דיד' ולא דידה [כבודו גדול]	לאחר מיתה	משנה לרבנן	אינה עולה עמו אלא יש לה דיקא לפי כבודה
5	אורחא דיד' ולא דידה [כבודו גדול]	לאחר מיתה	משנה לר' יהודה	עולה עמו לפי כבודו

(ג) קשיא

(i) הרי קבענו בשורה 1 ובשורה 2 אשר בכבודה גדול בין לרבנן בין לר' יהודה לא יורדת עמו בין מחיים בין לאחר מיתה

(ד) מסקנא דגמרא

(i) רב הונא לא איירי בכבודה גדול אלא איירי בכבודו גדול

(ii) וכשאמר לפי כבודו ר"ל דעולה עמו אף לפי כבודו

(iii) וקסבר רב הונא כר' יהודה בשורה 5 דעולה עמו אף לאחר מיתה כבשורה 5 להלן

1	אורחא דידה ולא דיד' [כבודה גדול]	מחיים	גמרא פשיטא בין לר' יהודה בין לרבנן	לא יורדת עמו אלא יש לה לפי כבודה
2	אורחא דידה ולא דיד' [כבודה גדול]	לאחר מיתה	גמרא פשיטא בין לר' יהודה בין לרבנן	לא יורדת עמו אלא יש לה לפי כבודה
א2	אורחא דידה ולא דיד' [כבודה גדול]	לאחר מיתה	הוי אמינא דרב הונא לספרים דידן ודר"ת	יורדת עמו ואין לה אלא לפי כבודו
3	אורחא דיד' ולא דידה [כבודו גדול]	מחיים	בין לר' יהודה בין לרבנן	עולה עמו לפי כבודו
4	אורחא דיד' ולא דידה [כבודו גדול]	לאחר מיתה	משנה לרבנן	אינה עולה עמו אלא יש לה דיקא לפי כבודה
5	אורחא דיד' ולא דידה [כבודו גדול]	לאחר מיתה	משנה לר' יהודה	עולה עמו לפי כבודו
א5	אורחא דיד' ולא דידה [כבודו גדול]	לאחר מיתה	מסקנא דרב הונא לספרים דידן ודר"ת	עולה עמו לפי כבודו

(5) תוספות – המשך דגמרא לפי גרסא של אית ספרים

(א) רב חייא בר אבין אמר רב הונא

(i) מי שהלך למדינת הים ומתה אשתו

(ii) ב"ד יורדין לנכסיו וקוברין אותה לפי כבודה

(ב) הוה אמינא דגמרא

(i) רב הונא מיירי באופן שכבודו גדול ואינה עולה עמו כבשורה 5ב

1	אורחא דידה ולא דיד' [כבודה גדול]	מחיים	גמרא פשיטא בין לר' יהודה בין לרבנן	לא יורדת עמו אלא יש לה לפי כבודה
2	אורחא דידה ולא דיד' [כבודה גדול]	לאחר מיתה	גמרא פשיטא בין לר' יהודה בין לרבנן	לא יורדת עמו אלא יש לה לפי כבודה
2א	אורחא דידה ולא דיד' [כבודה גדול]	לאחר מיתה	הוי אמינא דרב הונא לספרים דידן ודר"ת	יורדת עמו ואין לה אלא לפי כבודו
3	אורחא דיד' ולא דידה [כבודו גדול]	מחיים	בין לר' יהודה בין לרבנן	עולה עמו לפי כבודו
4	אורחא דיד' ולא דידה [כבודו גדול]	לאחר מיתה	משנה לרבנן	אינה עולה עמו אלא יש לה דיקא לפי כבודה
5	אורחא דיד' ולא דידה [כבודו גדול]	לאחר מיתה	משנה לר' יהודה	עולה עמו לפי כבודו
5א	אורחא דיד' ולא דידה [כבודו גדול]	לאחר מיתה	מסקנא דרב הונא לספרים דידן ודר"ת	עולה עמו לפי כבודו
5ב	אורחא דיד' ולא דידה [כבודו גדול]	לאחר מיתה	לרב הונא להוה אמינא דאית ספרים	אינה עולה עמו אלא יש לה דיקא לפי כבודה

ג) קשיא דגמרא

(i) לפי כבודה ולא לפי כבודו דכבודו גדול

(ii) ותיקשי דהרי קבענו בשורה 5 אשר בכבודו גדול לר' יהודה עולה עמו אף לאחר מיתה

ד) מסקנא

(i) רב הונא לא איירי בכבודו גדול

(ii) וכשאמר לפי כבודה ר"ל אף לפי כבודה דכבודה גדול

(iii) וקסבר כר' יהודה ורבנן בשורה 2ב אשר לא יורדת עמו אפילו לאחר מיתה

1	אורחא דידה ולא דיד' [כבודה גדול]	מחיים	גמרא פשיטא בין לר' יהודה בין לרבנן	לא יורדת עמו אלא יש לה לפי כבודה
2	אורחא דידה ולא דיד' [כבודה גדול]	לאחר מיתה	גמרא פשיטא בין לר' יהודה בין לרבנן	לא יורדת עמו אלא יש לה לפי כבודה
2א	אורחא דידה ולא דיד' [כבודה גדול]	לאחר מיתה	הוי אמינא דרב הונא לספרים דידן ודר"ת	יורדת עמו ואין לה אלא לפי כבודו
2ב	אורחא דידה ולא דיד' [כבודה גדול]	לאחר מיתה	מסקנא דרב הונא לאית ספרים	לא יורדת עמו אלא יש לה לפי כבודה
3	אורחא דיד' ולא דידה [כבודו גדול]	מחיים	בין לר' יהודה בין לרבנן	עולה עמו לפי כבודו
4	אורחא דיד' ולא דידה [כבודו גדול]	לאחר מיתה	משנה לרבנן	אינה עולה עמו אלא יש לה דיקא לפי כבודה
5	אורחא דיד' ולא דידה [כבודו גדול]	לאחר מיתה	משנה לר' יהודה	עולה עמו לפי כבודו
5א	אורחא דיד' ולא דידה [כבודו גדול]	לאחר מיתה	מסקנא דרב הונא לספרים דידן ודר"ת	עולה עמו לפי כבודו
5ב	אורחא דיד' ולא דידה [כבודו גדול]	לאחר מיתה	לרב הונא להוה אמינא דאית ספרים	אינה עולה עמו אלא יש לה דיקא לפי כבודה

6) בקיצור הי לך מסקנא דרב הונא לפי גרסא דידן ולפי גרסא דאית ספרים

1	אורחא דידה ולא דיד' [כבודה גדול]	מחיים	גמרא פשיטא בין לר' יהודה בין לרבנן	לא יורדת עמו אלא יש לה לפי כבודה
2	אורחא דידה ולא דיד' [כבודה גדול]	לאחר מיתה	גמרא פשיטא בין לר' יהודה בין לרבנן	לא יורדת עמו אלא יש לה לפי כבודה
2ב	אורחא דידה ולא דיד' [כבודה גדול]	לאחר מיתה	מסקנא דרב הונא לאית ספרים	לא יורדת עמו אלא יש לה לפי כבודה
3	אורחא דיד' ולא דידה [כבודו גדול]	מחיים	בין לר' יהודה בין לרבנן	עולה עמו לפי כבודו
4	אורחא דיד' ולא דידה [כבודו גדול]	לאחר מיתה	משנה לרבנן	אינה עולה עמו אלא יש לה דיקא לפי כבודה
5	אורחא דיד' ולא דידה [כבודו גדול]	לאחר מיתה	משנה לר' יהודה	עולה עמו לפי כבודו
5א	אורחא דיד' ולא דידה [כבודו גדול]	לאחר מיתה	מסקנא דרב הונא לספרים דידן ודר"ת	עולה עמו לפי כבודו

7) הקדמה א' לקושיית תוספות לשיטת אית ספרים

(א) שים לב

(i) אשר במשנה מדובר בבעל שלא הלך למדינת הים אלא עומד אצל אשתו

(ii) משא"כ מימרא דרב הונא דמדובר בבעל שהלך למדינת הים ואינו אצלה

1	אורחא דידה ולאן דידי' [כבודה גדול]	מחיים	אצלה	גמרא פשיטא בין לר' יהודה בין לרבנן	לא יורדת עמו אלא יש לה לפי כבודה
2	אורחא דידה ולאן דידי' [כבודה גדול]	לאחר מיתה	אצלה	גמרא פשיטא בין לר' יהודה בין לרבנן	לא יורדת עמו אלא יש לה לפי כבודה
ב2	אורחא דידה ולאן דידי' [כבודה גדול]	לאחר מיתה	במדינת הים ואינו אצלה	מסקנא דרב הונא לאית ספרים	לא יורדת עמו אלא יש לה לפי כבודה
3	אורחא דידי' ולאן דידיה [כבודו גדול]	מחיים	אצלה	בין לר' יהודה בין לרבנן	עולה עמו לפי כבודו
4	אורחא דידי' ולאן דידיה [כבודו גדול]	לאחר מיתה	אצלה	משנה לרבנן	אינה עולה עמו אלא יש לה דיקא לפי כבודה
5	אורחא דידי' ולאן דידיה [כבודו גדול]	לאחר מיתה	אצלה	משנה לר' יהודה	עולה עמו לפי כבודו
א5	אורחא דידי' ולאן דידיה [כבודו גדול]	לאחר מיתה	במדינת הים ואינו אצלה	למסקנא דרב הונא לספרים דידן ודר"ת	עולה עמו לפי כבודו

(8) הקדמה ב' לקושיית תוספות לשיטת אית ספרים

(א) כשהוא אצלה

(i) ביותר מסתבר אשר מצב שלה תלוי במצב שלו

(ii) ודלקן

(1) עולה עמו בכבודו גדול

(2) ויורדת עמו בכבודה גדול

(ב) כשאינו אצלה

(i) ביותר מסתבר אשר מצב שלה אינו תלוי במצב שלו

(ii) ודלקן

(1) אינה עולה עמו בכבודו גדול

(2) ואינה יורדת עמו בכבודה גדול

(9) תוספות

(א) קשיא לשיטת אית ספרים כמבואר במהרש"א

(i) למה איצטריך רב הונא למילף בשורה 2 אשר כשהוא במדינת הים ולא אצלה לא יורדת עמו

(ii) מאחר דכבר נודע לן בשורה 2 אפילו לרבנן ואפילו כשהוא אצלה דאינה יורדת עמו

(10) מהרש"א

(א) שים לב

(i) דלגרסת ספרים שלנו ושל רבינו תם

(1) אשר למסקנא מילף רב הונא אשר בכבודו גדול עולה עמו כבשורה 5

(2) מובן הא דלא מספיק לי' לרב הונא למימר בפשיטות דהלכה כר' יהודה במשנתנו

(ii) דהיינו משום

(1) דר' יהודה לא אשמועינן דעולה עמו אלא כשהוא אצלה

(2) ולכן איצטריך רב הונא לאשמועינן דעולה עמו אפילו כשהוא במדינת הים ואינו אצלה

(11) המשך מהרש"א

(א) תוספות יכולין היו להקשות קושיא זו לגרסת יש ספרים

(i) בהוה אמינא

(1) בעוד דקסברי בגמרא דאליבא דרב הונא בכבודו גדול אינה עולה עמו

(2) והקשו לרב הונא אשר ר' יהודה בשורה 5 אית לי' דעולה עמו

(ii) הוי לה לגמרא לתרץ

(1) האי דר' יהודה במשנה בשורה 5 דעולה עמו לא אמרינן אלא כשהוא אצלה

(2) והיכא דהלך למדינת הים אכן ר' יהודה כרב הונא סבירא לי' דאינה עולה עמו

תוספות ד"ה לעולם היא

לשון מהרש"א

בד"ה לעולם היא כו' ול"ג עד שתכנס לרשות הבעל כו' ומיהו י"ל דהא כו' אבל הכא כו' עכ"ל לפום אותה גירסא הא דפריך לרב אסי מהא לעולם היא ברשות אב עד שתכנס לחופה ברייתא היא ולא מתניתין דהכא וק"ל:

(1) הקדמה

(א) שקלי וטרי בתוספות

(i) אלו במשנה גרסינן אשר "לעולם היא ברשות אב עד שתכנס לחופה"

(ii) או דבמשנה גרסינן אשר "לעולם היא ברשות אב עד שתכנס לרשות בעל"

(2) מהרש"א

(א) הקדמה

(i) בגמרא פליגי רב ורב אסי בענין שאינו מענייננו עכשיו

(ii) ובעמוד ב' מקשי בגמרא לרב אסי מהא דקתני "לעולם היא ברשות אב עד שתכנס לחופה"

(ב) קשיא

(i) לכאורה מקשין מלשון משנה דידן לפי גרסא א'

(ii) ותיקשי לגרסא ב'

(ג) תירוצ

(i) יכול להיות דמקשין לרב אסי מאיזו ברייתא ולא ממשנה דידן

דף מח:

תוספות ד"ה רב אסי ובא"ד דאיכא בינייהו

לשון מהרש"א

דף מח עמוד ב] בד"ה רב אסי כו' ואור"י דודאי סברא כו' אבל הכא רב אסי מתני' דחקתיה כו' עכ"ל נראה לפרש דבריהם דודאי סברא פשוטה היא כדקאמר סתמא דתלמודא לקמן בלי חולק דא"ב נמי מסר למשנה ראשונה ואי לא הוה הך סברא פשוטה לא הל"ל נמי דא"ב מסר כיון דבלאו הכי מצי לאשכוחי א"ב כדקאמר דקיבל א"ב אלא דרב אסי נדחק הכא למשנה אחרונה להפך הסברא דלשון המשנה דחקתיה הכא דברשות הבעל משמע לגמרי כו' ודו"ק:

בא"ד דא"ב למאן דאמר סימפון ליכא כו' ולמאן דאמר שמא ימזגו איכא כו' עכ"ל ומשנה אחרונה ודאי לא להקל בא ולטעמא דשמא ימזגו ניחא אף למ"ד חוץ מתרומה במסר אבל רב אסי דקאמר אף לתרומה לית ליה אלא טעמא דסימפון ודקאמר נמי לקמן למשנה ראשונה א"ב מסר צ"ל למשנה אחרונה נמי א"ב במסר ודו"ק:

(1) הקדמה א'

(א) בעל מיון לאשתו ארוסה בהגעת זמן

(ב) הגעת זמן היינו שנים עשר חדש לאחר אירוסין

(2) הקדמה ב'

(א) ארוסה אוכלת בתרומה מדאורייתא

(3) הקדמה ג'

(א) במשנה ראשונה אסרו לארוסה לאכול בתרומה עד הגעת זמן

(4) הקדמה ד'

(א) אליבא דעולא

(i) היינו טעמא דמשנה ראשונה דלפני הגעת זמן חוששין שמא ימזגו לה כוס בבית אביה ותשקה לאחי' ולאחיות'

(ii) משא"כ לאחר הגעת זמן דאוכלת בתרומה משום "דמייחד לה דוכתא" ולית לחוש לשמא ימזגו

(iii) משמעו "דמייחד לה דוכתא" אינה מענייננו

(ב) אליבא דרב שמואל בר יהודה

(i) היינו טעמא דמשנה ראשונה משום סימפון כלומר שמא ימצא בה מום ונמצא קידושי טעות ושאלה זרה בתרומה

(ii) משא"כ לאחר הגעת זמן

(1) הגם דאכתי לא נשאת ולא בדיק לה בדיקת פנים

(2) נקטינן דבדיק לה מיהת בדיקת חוץ קודם שיוציא מעותיו למזונות'

(3) ולכן לית למיחש עוד לסימפון

(5) הקדמה ה'

(א) שאלה דגמרא בדף נח.

(i) מאי בינייהו דעולא ורב שמואל בר יהודה

(ב) תשובה

(i) איכא בינייהו "קיבל" – כלומר היכא דקיבל עליו בעל מומין שלה

(ii) ועוד איכא בינייהו "מסר והלך"

(6) רש"י – ביאור של איכא בינייהו "מסר והלך"

(א) עולא ס"ל

(i) דהיכא דמסרוה האב לשלוחי הבעל או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל

(1) ליכא למיחש לשמא ימזגו לה כוס ותשקה לאחי' ולאחיותי' דהרי ליתנהו גבה

(2) ולכן במסר והלך למשנה ראשונה מאכילה בתרומה אף לפני הגעת זמן

(ii) השתא

(1) כדי להסיק אשר רב שמואל בר יהודה פליג על עולא וס"ל דאסורה באכילה במסר והלך

(2) מובן דהיינו טעמא משום דאף לאחר שמסר והלך חוששין לסימפון

טבלא א' משנה ראשונה – איכא בינייהו מסר והלך לשיטת רש"י			
הגעת זמן	לאחר דמסרוה ולפני הגעת זמן	לפני דמסרוה ולפני הגעת זמן	עולא
אוכלת דלאחר הגעת זמן לא חייש עוד שמא ימזגו דדוכתא מייחד לה וגם לית לי' חשש סימפון כל עיקר	אוכלת דלאחר דמסרוה לא חייש עוד לשמא ימזגו לאחי' ולאחיותי' וגם לית לי' חשש סימפון כל עיקר	אינה אוכלת דחייש לשמא ימזגו לאחי' ולאחיותי'	
אוכלת דלאחר הגעת זמן לא חייש עוד לסימפון הגם דחייש לסימפון לאחר דמסרוה וגם לית לי' חשש דשמא ימזגו כל עיקר	אינה אוכלת דאכתי חייש לסימפון	אינה אוכלת דחייש לסימפון	רב שמואל בר יהודה

(7) תוספת – ביאור של איכא בינייהו מסר והלך לשיטת "אי נמי" של ר"י

(א) חלק א'

(i) אף על גב דלאחר שמסרוה אב לשלוחי בעל לית למיחש עוד שתשקה אחי' ואחיותי'

(ii) מכל מקום איכא למיחש שמא תשקה לשלוחי בעל גופייהו

(iii) ועולא הוא דאמר דבמסר והלך אינה אוכלת בתרומה

(ב) חלק ב'

(i) נמצא

(1) דכדי לאוקמה לרב שמואל בר יהודה דפליג על עולא ודס"ל דבמסר והלך מאכילה בתרומה

(2) מוכרח דרב שמואל בר יהודה אית לי' דלא חיישין לסימפון במסר והלך דומיא להא דלא

חיישין לסימפון לאחר הגעת זמן

טבלא ב' משנה ראשונה – איכא בינייהו מסר והלך לשיטת אי נמי של ר"י			
הגעת זמן	לאחר דמסרוה ולפני הגעת זמן	לפני דמסרוה ולפני הגעת זמן	עולא
אוכלת דלאחר הגעת זמן לא חייש לשמא ימזגו דדוכתא מייחד לה וגם לית לי' חשש סימפון כל עיקר	אינה אוכלת דאכתי חייש לשמא ימזגו לשלוחי בעל	אינה אוכלת דחייש לשמא ימזגו לאחי' ואחיות'	
אוכלת דלאחר הגעת זמן לא חייש עוד לסימפון דומיא דלאחר דמסרוה דלא חייש לסימפון וגם לית לי' חשש דשמא ימזגו כל עיקר	אוכלת דלאחר דמסרוה לא חייש עוד לסימפון וגם לית לי' חשש דשמא ימזגו כל עיקר	אינה אוכלת דחייש לסימפון	רב שמואל בר יהודה

(8) משנה אחרונה בדף נז:

(א) אף בהגעת זמן לא אוכלת ארוסה בתרומה

(ב) דאין אשה אוכלת בתרומה עד שתיכנס לחופה

(9) גמרא דף נח.

(א) קבענו לעולא אשר חשש דשמא ימזגו לית' לאחר הגעת זמן דדוכתא מייחד לה

(ב) ולכן

(i) כדי לנמק טעמא דמשנה אחרונה דאינו אוכלת בתרומה אף לאחר הגעת זמן

(ii) מוכרחא אשר למשנה אחרונה בין עולא בין רב שמואל בר יהודה חיישי לסימפון עד שתיכנס לחופה

(ג) קשיא

(i) בין לעולא בין לרב שמואל בר יהודה

(ii) מאי שנא

(1) דלמשנה ראשונה לא חיישי לסימפון לאחר הגעת זמן

(2) ולמשנה אחרונה חיישי לסימפון עד שתיכנס לחופה

(ד) תשובה

(i) למשנה ראשונה סגי בבדיקת חוץ ולמשנה אחרונה איצטריך בדיקת פנים

(ii) פרטי תשובה זו אינן מעניינו

(10) מהרש"א בא"ד דאיכא בינייהו – ביאור משנה אחרונה אליבא שיטת רש"י

(א) הקדמה א'

(i) משנה אחרונה מחמיר באכילת תרומה לארוסה דהרי למשנה אחרונה חיישינן לסימפון אף לאחר הגעת זמן

(ii) ולכן מסתבר

(1) אשר עולא דחייש לשמא ימזגו למשנה ראשונה באופנים מסוימים כדביארנו

(2) מכל שכן דחייש נמי לשמא ימזגו למשנה אחרונה באותן אופנים

(iii) ומסתבר גם כן

(1) אשר רב שמואל בר יהודה דלמשנה ראשונה חייש לסימפון לאחר דמסרוה

(2) מכל שכן דלמשנה אחרונה חייש לסימפון לאחר דמסרוה

(iv) ומסתבר גם כן

(1) למשנה אחרונה אשר לגבה ס"ל עולא כרב שמואל בר יהודה דחייש לסימפון

(2) חשש זו ממשכת לאחר מסר והלך לעולא כמו דקבענו לרב שמואל בר יהודה

(3) דמה לנו להרבות מחלוקות

(ב) הקדמה ב'

(i) לשיטת ר"י

(1) דרב שמואל בר יהודה למשנה ראשונה לא חייש לסימפון לאחר דמסרוה

(2) מוכן דעולא ורב שמואל בר יהודה תרוייהו לא חיישי לסימפון לאחר דמסרוה אף למשנה אחרונה

(3) דמהיכי תיתי לחלק בזה בין משנה ראשונה למשנה אחרונה

(ג) עיין בטבלאות דלהלן לשיטות דיוצאות מן הקדמות הללו

טבלא ג' שיטות עולא ורב שמואל בר יהודה לשיטת רש"י משנה ראשונה לרש"י			
משנה אחרונה לרש"י			
הגעת זמן	לאחר דמסרוה ולפני הגעת זמן	לפני דמסרוה ולפני הגעת זמן	עולא
אוכלת דלאחר הגעת זמן לא חייש עוד שמא ימזגו דדוכתא מייחד לה וגם לית לי' חשש סימפון כל עיקר	אוכלת דלאחר דמסרוה לא חייש עוד לשמא ימזגו לאחי' ולאחיותי' וגם לית לי' חשש סימפון כל עיקר	אינה אוכלת דחייש לשמא ימזגו לאחי' ולאחיותי'	רב שמואל בר יהודה
אוכלת דלאחר הגעת זמן לא חייש עוד לסימפון הגם דחייש לסימפון לאחר דמסרוה וגם לית לי' חשש דשמא ימזגו כל עיקר	אינה אוכלת דאכתי חייש לסימפון	אינה אוכלת דחייש לסימפון	רב שמואל בר יהודה
משנה אחרונה לרש"י			
הגעת זמן	לאחר דמסרוה ולפני הגעת זמן	לפני דמסרוה ולפני הגעת זמן	עולא
אינה אוכלת דאכתי חייש לסימפון	אינה אוכלת דהגם דלא חייש לשמא ימזגו לשליחי הבעל מ"מ חייש לסימפון	אינה אוכלת דחייש לשמא ימזגו לאחי' ולאחיותי' וחייש ג"כ לסימפון	רב שמואל בר יהודה
אינה אוכלת דאכתי חייש לסימפון	אינה אוכלת דאכתי חייש לסימפון	אינה אוכלת דחייש לסימפון	רב שמואל בר יהודה

טבלא ד' שיטות עולא ורב שמואל בר יהודה לשיטת אי נמי אליבא דר"י			
משנה ראשונה לר"י			
לפני דמסרוה ולפני הגעת זמן	לאחר דמסרוה ולפני הגעת זמן	הגעת זמן	עולא
אינה אוכלת דחייש לשמא ימזגו לאחי' ואחיותי'	אינה אוכלת דאכתי חייש לשמא ימזגו לשלוחי בעל עיקר	אוכלת דלאחר הגעת זמן לא חייש עוד לסימפון דומיא דלאחר דמסרוה דלא חייש לסימפון וגם לית לי' חשש סימפון כל עיקר	עולא
אינה אוכלת דחייש לסימפון	אוכלת דלאחר דמסרוה לא חייש עוד לסימפון וגם לית לי' חשש שמא ימזגו כל עיקר	אוכלת דלאחר הגעת זמן לא חייש עוד לסימפון דומיא דלאחר דמסרוה דלא חייש לסימפון וגם לית לי' חשש דשמא ימזגו כל עיקר	רב שמואל בר יהודה
משנה אחרונה לר"י			
לפני דמסרוה ולפני הגעת זמן	לאחר דמסרוה ולפני הגעת זמן	הגעת זמן	עולא
אינה אוכלת דחייש לשמא ימזגו וחייש ג"כ לסימפון	הגם דלאחר מסר והלך לא חייש עוד לסימפון מ"מ אינה אוכלת דאכתי חייש לשמא ימזגו לשלוחי בעל עיקר	אינה אוכלת דחייש לסימפון	עולא
אינה אוכלת דחייש לסימפון	אוכלת דלאחר דמסרוה לא חייש עוד לסימפון וגם לית לי' חשש שמא ימזגו כל עיקר	אינה אוכלת דחייש לסימפון היכא דלא מסרוה	רב שמואל בר יהודה

(א) שים לב

(1) אשר אליבא דרש"י למשנה אחרונה ליכא למימר איכא בינייהו מסר והלך

(2) דהרי אינה אוכלת בתרומה לאחר דמסרוה בין לעולא בין לרב שמואל בר יהודה

(ii) מה שאין כן

(1) אליבא דר"י אף למשנה אחרונה איכא בינייהו מסר והלך

(11) משנה דידן

(א) אליבא דמשנה אחרונה במסר האב לשלוחי הבעל הרי היא ברשות בעל

(12) גמרא

(א) רב

(i) אלו מסרוה אב לשלוחי הבעל הרי היא ברשות הבעל לכל חוץ מתרומה

(ii) דלמשנה אחרונה אינה אוכלת בתרומה לאחר דמסרוה

(ב) רב אסי

(i) אוכלת בתרומה למשנה אחרונה לאחר דמסרוה

(ii) דדוחק למימר אשר לפיסקא "הרי היא ברשות בעל" יש יוצא מן הכלל דאינה אוכלת בתרומה

(13) ביאור שיטות רב ורב אסי אליבא דרש"י כמבואר בתוספות ומהרש"א בא"ד דאיכא בינייהו

(א) הי לך טבלא ה' לשיטת רש"י וטבלא ו' לשיטת ר"י

(ב) אשר למשנה אחרונה נוספו שיטות רב ורב אסי

טבלא ה' – שיטת רש"י			
משנה ראשונה לרש"י			
הגעת זמן	לאחר דמסרוה ולפני הגעת זמן	לפני דמסרוה ולפני הגעת זמן	עולא
אוכלת דלאחר הגעת זמן לא חייש עוד שמא ימזגו דדוכתא מיחד לה וגם לית לי' חשש סימפון כל עיקר	אוכלת דלאחר דמסרוה לא חייש עוד לשמא ימזגו לאחי' ולאחיותי' וגם לית לי' חשש סימפון כל עיקר	אינה אוכלת דחייש לשמא ימזגו לאחי' ולאחיותי'	עולא
אוכלת דלאחר הגעת זמן לא חייש עוד לסימפון הגם דחייש לסימפון לאחר דמסרוה וגם לית לי' חשש דשמא ימזגו כל עיקר	אינה אוכלת דאכתי חייש לסימפון	אינה אוכלת דחייש לסימפון	רב שמואל בר יהודה
משנה אחרונה לרש"י בהוספת רב ורב אסי			
הגעת זמן	לאחר דמסרוה ולפני הגעת זמן	לפני דמסרוה ולפני הגעת זמן	עולא
אינה אוכלת דאכתי חייש לסימפון	אינה אוכלת דהגם דלא חייש לשמא ימזגו לשליחי בעל מ"מ חייש לסימפון	אינה אוכלת דחייש לשמא ימזגו לאחי' ולאחיותי' וחייש ג"כ לסימפון	עולא
אינה אוכלת דאכתי חייש לסימפון	אינה אוכלת דאכתי חייש לסימפון	אינה אוכלת דחייש לסימפון	רב שמואל בר יהודה
אינה אוכלת דאכתי חייש לסימפון	אינה אוכלת כשיטת עולא ורב שמואל בר יהודה דחיישי לסימפון	אינה אוכלת או כשיטת עולא או כשיטת רב שמואל בר יהודה או כתרוייהו	רב
אינה אוכלת דחייש לסימפון אי לאו דמסרוה	אוכלת לא כשיטת עולא ולא כשיטת רב שמואל בר יהודה דהרי הני מ"ד חיישי לסימפון אף במסרוה	אינה אוכלת או כשיטת עולא או כשיטת רב שמואל בר יהודה או כתרוייהו	רב אסי

טבלא ו' – שיטת ר"י			
משנה ראשונה לר"י			
הגעת זמן	לאחר דמסרוה ולפני הגעת זמן	לפני דמסרוה ולפני הגעת זמן	עולא
אוכלת דלאחר הגעת זמן לא חייש עוד לשמא ימזגו דדוכתא מיחד לה וגם לית לי' חשש סימפון כל עיקר	אינה אוכלת דאכתי חייש לשמא ימזגו לשלוחי בעל	אינה אוכלת דחייש לשמא ימזגו לאחי' ואחיותי'	עולא
אוכלת דלאחר הגעת זמן לא חייש עוד לסימפון דומיא דלאחר דמסרוה דלא חייש לסימפון וגם לית לי' חשש דשמא ימזגו כל עיקר	אוכלת דלאחר דמסרוה לא חייש עוד לסימפון וגם לית לי' חשש שמא ימזגו כל עיקר	אינה אוכלת דחייש לסימפון	רב שמואל בר יהודה
משנה אחרונה לר"י בהוספת רב ורב אסי			
הגעת זמן	לאחר דמסרוה ולפני הגעת זמן	לפני דמסרוה ולפני הגעת זמן	עולא
אינה אוכלת דחייש לסימפון	הגם דלאחר מסר והלך לא חייש עוד לסימפון מ"מ אינה אוכלת דאכתי חייש לשמא ימזגו לשלוחי בעל	אינה אוכלת דחייש לשמא ימזגו לאחי' ואחיותי' וחייש ג"כ לסימפון	עולא
אינה אוכלת דחייש לסימפון היכא דלא מסרוה	אוכלת דלאחר דמסרוה לא חייש עוד לסימפון וגם לית לי' חשש שמא ימזגו כל עיקר	אינה אוכלת דחייש לסימפון	רב שמואל בר יהודה
אינה אוכלת דאכתי חייש לסימפון אף לאחר דמסרוה	אינה אוכלת כשיטת עולא	אינה אוכלת או כשיטת עולא או כשיטת רב שמואל בר יהודה או כתרוייהו	רב
אינה אוכלת דחייש לסימפון אי לאו דמסרוה	אוכלת כשיטת רב שמואל בר יהודה דלא חייש לסימפון לאחר דמסרוה	אינה אוכלת או כשיטת עולא או כשיטת רב שמואל בר יהודה או כתרוייהו	רב אסי

14) המשך מהרש"א בא"ד דאיכא בינייהו

(א) שים לב

(i) אשר לשיטת ר"י

(1) מוכרח דרב ס"ל כשיטת עולא במשנה אחרונה דאינה אוכלת אף לאחר דמסרוה משום שמא

ימזגו

- (2) ומוכרח דרב אסי כרב שמואל בר יהודה סבירא לי'
 (א) אשר בתר סימפון לחודי' אזל
 (ב) ומודה לעולא אשר במסרוה ליכא חשש סימפון

(15) תוספות

- (א) קשיא לשיטת רש"י
 (i) עיין בטבלא ה' לשיטת רש"י במשנה ראשונה לרב שמואל בר יהודה
 (1) ותמצא דחייש יותר לסימפון לאחר דמסרוה מן אחר הגעת זמן
 (ii) ותיקשי אשר באותה טבלא ס"ל רב אסי למשנה אחרונה להיפוך
 (1) דחייש יותר לסימפון לאחר הגעת זמן מן לאחר דמסרוה
 (ב) אולי נתרץ ככה כמבואר במהרש"א ד"ה רב אסי
 (i) סברא זו של רב שמואל בר יהודה דחייש יותר לסימפון לאחר דמסרוה מן אחר הגעת זמן אינה
 סברא פשוטה
 (ii) ויכול להיות
 (1) דהגם דלמשנה ראשונה קבענו לשיטת רש"י דביותר מסתבר למיחש לסימפון לאחר
 שמסרוה מלאחר הגעת זמן
 (2) מ"מ למשנה אחרונה לרב אסי הדרי בהו ואית להו בהיפוך דחיישי ביותר לסימפון בהגעת
 זמן מלאחר שמסרוה
 (ג) פירכא לתירוץ זו כמבואר במהרש"א ד"ה רב אסי
 (i) מוכרח דאליבא דרש"י סברא של רב שמואל בר יהודה פשוטה היא
 (ii) דאי לאו הכי ולא הוי סברא פשוטה
 (1) טפי הוי לה לגמרא למיסמך על איכא בינייהו קיבל דמבוססת על סברא פשוטה
 (2) מלמיסמך על איכא בינייהו מסר והלך דמבוססת על סברא קלושה
 (ד) תירוץ
 (i) אכן נדחק רב אסי למימר דחיישינן לסימפון לאחר הגעת זמן ולא במסר והלך
 (ii) משום
 (1) דאידחק לי' לרב אסי למיזל בשיטת רב אשר במסרוה לא אוכלת בתרומה
 (2) דמפשטות לישנא דמשנה משמע לי' לרב אסי אשר אוכלת בתרומה

(16) המשך תוספות

- (א) עיין בטבלא ו' למשנה ראשונה לשיטת ר"י
 (i) ותמצא אשר למשנה ראשונה לא חייש רב שמואל בר יהודה לסימפון בין במסרוה בין בהגעת
 זמן
 (ii) ונמצא אשר שיטת רב אסי למשנה אחרונה דחייש לסימפון לאחר הגעת זמן ולא לאחר דמסרוה
 (iii) אינה להיפוך משיטת רב יהודה בר שמואל

תוספות ד"ה ושמואל

לשון מהרש"א

בד"ה ושמואל כו' דמהתם יליף לכל מילי חוץ מתרומה כו' ולא אתי למעוטי אלא תרומה כו' עכ"ל ק"ק דשמואל א"נ ר"ל מה הוסיף אדרב דקאמר נמי הכי מסירתה לכל חוץ מתרומה וק"ל:

(1) משנה

(א) מסר האב לשלוחי הבעל הרי היא ברשות הבעל

(2) גמרא

(א) רב

(i) מסירתה לשלוחי בעל מכניסה לרשות בעל לכל מילי חוץ מאכילתה בתרומה

(ב) שמואל

(i) מסירתה לשלוחי בעל מכניסה לרשות בעל לגבי "ירושתה"

(ג) ריש לקיש

(i) מסירתה לשלוחי בעל מכניסה לרשות בעל לגבי "כתובתה"

(3) תוספות

(א) לא כיוון שמואל למימר אשר אינה ברשות הבעל אלא לירושתה

(ב) ולא כיוון ריש לקיש למימר אשר אינה ברשות הבעל אלא לכתובתה

(ג) אלא דמכווני דיקא למעט אשר אינה ברשות בעל לגבי תרומה

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אם כן מאי מוסיפין שמואל וריש לקיש לשיטת רב

תוספות ד"ה ואימא הני מילי ובא"ד קשה

לשון מהרש"א

[דף מט עמוד א] בד"ה ואימא ה"מ כו' ומיהו קשה לפ"ז דהיכי ילפינן מנדרים כו' עכ"ל אבל לפרש"י דקאי ואימא ה"מ כו' אמתני' ניחא דקתני במתני' לכל מילי הוה מסר ברשות הבעל ועלה מסיק דבהפרת נדרים לא הזרא למילתא קמייתא ה"ה לשאר מילי דאיכא למילף מנדרים אבל לענין סקילה קושטא הוא דליכא למילף מהפרת נדרים מה"ט שכתבו דמ"מ תהא כיתומה וק"ל:

בא"ד קשה דאי אמתני' קא בעי למה המתין כ"כ כו' עכ"ל לכאורה שהרגיש רש"י בזה במה שפירש וכיון דלא נפקא לן מסירת שלוחים אלא מקרא יתירא דבית אביה אימא כו' אבל אין זה מספיק כיון דבעיא היא לענין דינא אי הזרא אי לא ה"נ ה"מ למיבעיא הכא בשלא ידע אכתי דמקרא יתירא נפקא ליה וק"ל:

(1) הקדמה

(א) ארוסה שזינתה בסקילה

(ב) נשואה שזינתה בחנק

(2) משנה

(א) מסרוה האב לשלוחי הבעל הרי היא ברשות הבעל

(3) גמרא

(א) רב

(i) היכא דמסרוה הרי היא ברשות הבעל לכל מילי חוץ לתרומה

(4) ברייתא כמבואר בגמרא

(א) מסרוה ולאח"כ זינתה תידון בחנק כדין נשואה

(ב) והיינו טעמא

(i) דדין סקילה לאשה שזינתה באירוסין והוציא בעל עלי' שם רע נפקא לן מדכתיב "והוציאו את הנערה ... וסקלוה ... כי עשתה נבלה בישראל לזנות בית אביה"

(ii) והאי "לזנות בית אביה" מממעט דליכא סקילה היכא דיצאתה מבית אביה אע"ג דלא נכנסה לגמרי לרשות בעלה

(ג) שאלה

(i) היכי תמצא לאשה דאינה בבית אביה הגם דאכתי לא נכנסה לגמרי לרשות בעל

(ד) תשובה

(i) הי לך ב' אופנים

(1) נכנסה לחופה ולא נבעלה

(2) מסרוה

(ii) השתא

- (1) נכנסה לחופה ולא נבעלה כבר אימעוט מסקילה על ידי דרש מן "מאורשה" אשר פרטי דרוש זה אינן מעניננו
- (2) ולכן מוכרח אשר מיעוט של "לזנות בבית אביה" אתיא למסרוה למילף אשר אף באופן זה לא תידון בסקילה
- (5) המשך דגמרא לפי הבנת רש"י
- (א) נוקטין בגמרא
- (i) דמהאי ילפותא מן לזנות בבית אביה
- (ii) נפקא לן
- (1) לא זו בלבד אשר אשה דמסרוה וזינתה תידון בחנק דחשיב כאלו נכנסה לרשות בעל
- (2) אלא אף זו דלכל מילי דמשנה דידן חשיב מסרוה כאלו נכנסה ברשות בעל
- (ב) קושיית "ואימא"
- (i) הרי יכול להיות
- (1) דהאי לימוד מן לזנות בבית אביה דתידון בחנק מחמת דחשיב כאלו נכנסה לרשות בעל
- (2) אתיא דיקא כשמסרוה לרשות בעל ואכתי עומדת ברשותו ולא הדרא לבי נשא
- (3) ונמצא
- (א) דלא אייתר קרא למעט סקילה היכא דלאחר דמסרוה אב לשלוחי הבעל הדרא לבי נשא
- (ב) ואשר בגוונא זה אכן תידון בסקילה דלא חשיב כאלו נכנסה לרשות בעל
- (4) ולכן "קשה" דגם להני מילי דמשנה לית קרא יתירא למילף דאפילו היכא דהדרה לבי נשא חשיבא כאלו נכנסה לרשות בעל
- (ii) שים לב
- (1) דאין זו קושיא גמורה
- (2) דיכול להיות דאלו הדרא לבי נשא בקושטא לא הוי ברשות בעלה להני מילי דמשנה
- (6) תוספות
- (א) קושיא לשיטת רש"י
- (i) למה המתנינו להקשות קושיא זו עד לאחר שקלא וטריא של לזנות בבית אביה
- (7) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) הרי כבר פירש רש"י דלא הקשו קושיא זו לגבי מילי דמשנה
- (ii) אלא לאחר דנודע לן אשר
- (1) מן הא דתידון בחנק גמרינן להו להני מילי דמשנה
- (2) ומחמת דלכאורה לא נידונית בחנק היכא דהדרה לבי נשא
- (3) אין לאוקמי למילי דמשנה אלא היכא דלא הדרה לבי נשא
- (ב) תירוץ

- (i) תוספות רצונם לומר אשר שיטת רש"י דחוקה
- (ii) דאף בלאו שקלא וטריא של לזנות בבית אביה הוי לה לגמרא לדון אלו מוקמינן להני מילי דמשנה אף היכא דהדרא לבי נשא
- (8) המשך דגמרא להבנת רש"י
- (א) תירוץ של רבא כמבואר במהרש"א בד"ה ואימא
- (i) הפרת נדרים הרי היא חדא מהני מילי אחריני דעלייהו קתני במשנה דברשות בעל היא כשמסרוה
- (ii) וכבר פסק תנא דבי ר' ישמעאל מלימוד מסוים לגבי הפרת נדרים דעומדת ברשות בעל אף לאחר דהדרא לבי נשא
- (iii) ומן דין נדרים ילפינן לשאר מילי דמתניתין דאכתי ברשות בעל עומדת אף לאחר דהדרא לבי נשא
- (9) מהרש"א ד"ה ואימא
- (א) קשיא
- (i) אמאי איצטריך לברייתא למילף דתידון בחנק מן לזנות בבית אביה
- (ii) הרי מצינן למיגרמ' מן הפרת נדרים כמו דילפינן לכל הני מילי דמשנה
- (ב) תירוץ
- (i) לית למילף דין תידון בחנק מנדרים משום קושיית תוספות אשר "תהא כיתומה" אשר פרטי קושיא זו אינן מעניננו
- (10) המשך תוספות
- (א) הקדמה
- (i) עיקר שיטת תוספות בגמרא אינה מעניננו
- (ii) ברם תדע אשר למסקנת שיטת תוספות ילפינן דתידון בחנק בדהדרה לבי נשא מן האי דנדרים
- (ב) קשיא
- (i) לית למילף דין סקילה מדין נדרים מכח קושיית "תהא כיתומה"
- (11) מהרש"א ד"ה ואימא
- (א) כבר פירשנו אשר לשיטת רש"י לא קשה מידי
- (ב) דהרי לרש"י מהאי טעמא גופה דתהא כיתומה אכן לא ילפינן דין תידון בחנק מן דין נדרים

דף מט:

תוספות ד"ה אכפי' רבא

לשון מהרש"א

[דף מט עמוד ב] בד"ה אכפייה רבא כו' וי"ל דאכפייה בדברים כו' עכ"ל וכתב הר"ן ע"ז ולא ידעתי מהו דהא גבי בנים אפילו בדלא אמיד כופין בדברים וכיון כו' עכ"ל ונראה דלאו קושיא היא דבלא אמיד אינו נקרא כפייה בדברים אלא אמירה ודיבור בעלמא יארוד ילדה כו' וכל הני דנקט אבל כפייה בדברים באמיד היינו שאומרים לו שעובר על מצות עשה דצדקה דבהא ודאי כפה רבא לרב נתן ולא שהלקה אותו וק"ל:

(1) גמרא

(א) חלק א'

(i) כי הוה אתו לקמי' דר' יהודה אותן שלא זנו את בניהם אמר להו ארוד ילדה ואבני מתא שדיא

(ii) רב חסדא אמר להו עורבא בעי בני

(ב) חלק ב'

(i) ולא אמרינן אלא למי שאינו אמיד

(ii) משא"כ איש אמיד כופין אותו

(iii) דהרי אפילו לגבי צדקה כופין אותו

(iv) כי הא דרבא כפי' לר' נתן בר אמי ואפיק מיני' ד' מאה זוזי לצדקה

(2) תוספות

(א) קשיא

(i) הרי קתני דכל מצות עשה שמתן שכרה בצדה אין ב"ד של מטה מוזהרין עלי'

(ב) תירוץ

(i) אכפי' רבא בדברים

(3) ר"ן

(א) קשיא

(i) הרי אף למי שאינו אמיד כופין אותו בדברים של ארוד ילדה וכו'

(4) מהרש"א

(א) תירוץ

(i) למי שאינו אמיד

(1) לא כפינן לי' אפילו בדברים

(2) דלידי' ליכא אלא "אמירה" בעלמא

(ii) משא"כ לאיש אמיד

(1) כפינן בדברים שלא לעבור מצוות צדקה וכדומה

(2) אבל מכל מקום לא מלקין אותו

תוספות ד"ה הוא ואשתו ובא"ד ומיהו ביש נוחלין

לשון מהרש"א

בד"ה הוא ואשתו כו' דאיכא למימר דנקט בנו משום דאיירי דנזונין אפילו ממטלטלין אבל לאחר כו' עכ"ל והא דפריך אלמנותו ניזונת מנכסיו הוא ואשתו מבעיא לא ניתא ליה למימר דמשום מטלטלין נקט הוא ואשתו דודאי משום מטלטלין לחוד לא איצטריך ליה לאשמועינן התקיננו דכיון דהוא ואשתו מבעיא בחייו מההיא דאלמנותו כו' אין לחלק בהוא ואשתו בין מטלטלין לקרקע דלא שייך לחלק אלא באלמנותו דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי משא"כ הכא גבי אחר ניתא ליה לאשמועינן הך מילתא דניזונין גבי בנו אפילו במטלטלין ולתירוץ א"נ משום הוא כו' נמי ניתא דפריך דמשום הוא לא הוה איצטריך למתני ואשתו ועוד דהוא גבי בנו נמי מבעיא מאלמנותו ודו"ק:

בא"ד ומיהו ביש נוחלין משמע דלא טרפא ממקבל מתנה כו' עכ"ל לכאורה יש לדקדק מי הצריכם לראיה זו הא בבנו נמי מסיק הכא דלית הלכתא כוותיה ואינן ניזונין וכ"ש לאחר ולפי מה שכתוב במרדכי דהא דפסיק דלית הלכתא כתקנת אושא היינו דהוא אינו ניזון אבל אשתו ניזונית ניתא מיהו מה"ט דקאמר דנטרח לדידיה ולדידה אין נראה לחלק מחיים בין הוא לאשתו וע"כ נראה דלאחר דאין ניזונין דקאמרי היינו לאחר מותו בששיעבדו האחים וכן מוכח מתוך דבריהם ממה שכתבו לעיל דלאחרים יש לחלק בין מקרקעי למטלטלי היינו לאחר מיתה דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי אבל מחיים ודאי דאין לחלק בין מקרקעי למטלטלי ואין לחלק נמי בין הוא לאשתו וההיא שהביאו לראיה מפרק י"ג איירי נמי לאחר מיתה וכל דבריהם הולכים ע"ד זה ותו לא מידי וק"ל:

(1) הקדמה א'

(א) "נכסים משועבדים" משמעו נכסים אשר ברשות לוקח הן

(ב) ולהלן נדין אלו נכסים מיקרי נמי משועבדים היכא דברשות מקבל מתנה הן

(2) הקדמה ב'

(א) אלמנה נזונית מנכסי בעלה ולא מנכסים משועבדים

(3) הקדמה ג'

(א) אלמנה נזונית ממקרקעי ולא ממטלטלין

(4) הקדמה ד'

(א) מטלטלין דיתמי לבעל חוב לא משתעבדי

(5) הקדמה ה'

(א) באושא התקיננו אשר בעל בנכסי אשתו לוקח הוה

(6) הקדמה ו'

(א) אופן של "גדולה מזו":

(i) יעקב נשוי ה' לרחל אשתו

(ii) כשמת יעקב ירשה דינה בת יעקב לנכסיו

(iii) כשמתה דינה ירש בעל דינה לאותן נכסים

(ב) דן של גדולה מזו:

(i) רחל אלמנת יעקב מציא גבי מזונותי' מן נכסים שירש בעל דינה

(ג) קשיא

(i) מכוח תקנת אושא

(1) ליחשב בעלה של דינה כלוקח של נכסים אלו

(2) ולכן נכסים אלו משועבדים הוין

(ii) וכבר קבענו אשר אלמנה לא מציא גבי מנכסים משועבדים

(ד) תירוץ

(1) באופן זה דלא מפסיד בעל דינה כלום דהרי לא שילם כלום לקנות לנכסים אלו

(2) התקינו לטובת אלמנה אשר אותו בעל דינו כירש ולא כלוקח

(3) ולכן הני נכסים לאו משועבדים מיקרי

(7) גמרא

(א) ר' אילעא

(i) הי לך עוד תקנת אושא:

(1) מי שכתב כל נכסיו במתנה לבנו

(2) נותן ואשתו נזונין מהני נכסים בחייו של נותן

(ב) קשיא

(i) אמאי איצטריך להא דר' אילעא

(ii) הרי קבענו בדין "גדולה מזו" אשר רחל אלמנת יעקב גובה מזונות מן בעלה של דינה מחמת דבעלה של דינה לא הפסיד כלום כדאמרן

(iii) וקל וחומר דמתקנין תקנה לנותן ואשתו

(1) דלא זו בלבד אשר המקבל ג"כ לא הפסיד כלום

(2) אלא אף זו דנותן אשר נכסים הללו שלו היו אכתי קיים לפנינו

(ג) תירוץ

(i) אי לאו דר' אילעא הוינא טועין למימר

(א) דלאלמנה שאני

(i) דתיקנו תקנה לאלמנה מחמת דליכא מי שיטריח בעדה למזונות

(ב) משא"כ לגבי מי שנתן מתנה למקבל

(i) דלא תיקנו תקנה בעדו ובעד אשתו

(ii) מחמת דמצי הוא עצמו לטרוח לדידי' ולדידה

(ד) הלכה למסקנא דגמרא

(i) לא מתקנין תקנה בעד נותן ואשתו משום דמצי לטרוח לדידי' ולדידה

(8) רש"י ותוספות

(א) קשיא

(i) לר' אילעא אמאי תיקנו תקנה לנותן ואשתו דוקא כשנתן נכסיו לבנו

(ii) הוי להו לתקן תקנה זו אף לנותן שנתן נכסיו לאחר שאינו בנו

(ב) תירוץ של רש"י אינה מענייננו

(9) תוספות

(א) תירוץ

(i) יכול להיות

(ii) דאכן ר' אילעא ס"ל דהוא ואשתו נזונין אף ממתנה שנתן נותן לאחר שאינו בנו

(iii) ודאיתנהו ב' דחיות דמנמקין הא דר' אילעא לא קאמר לדין שלו אלא לגבי מתנה שנתן לבנו

(ב) דחי' א'

(i) היינו טעמא דקאמר ר' אילעא "לבנו"

(1) דמתנה לבנו גובין נותן ואשתו אפילו ממטלטלין

(ii) משא"כ

(1) ממתנה לאחר אינן גובין אלא ממקרקעי

(2) כעין אלמנה דאינה גובה מטלטלין דיתמי

(ג) דחיית "אי נמי"

(i) היינו טעמא דקאמר ר' אילעא "לבנו"

(1) דמתנה לבנו גובין בין הוא בין אשתו

(2) משא"כ ממתנה לאחר דדיקא אשתו – בחייו של נותן – גובה למזונות שלה

(10) מהרש"א ד"ה הוא ואשתו חלק א'

(א) הקדמה לקושיא לדחי' א'

(i) ניהדר לקושיא דגמרא לר' אילעא

(1) אמאי איצטריכא להא דר' אילעא

(א) הרי בדין גדולה מזו התקינו לטובת אלמנה דגביא מן בעל של דינה

(ב) וקל וחומר דתיקנו תקנה לנותן ואשתו

(i) דלא זו בלבד אשר המקבל ג"כ לא הפסיד כלום

(ii) אלא אף זו דנותן אשר נכסים הללו שלו היו אכתי קיים לפנינו

(ב) קשיא

(i) לפי דחי' א' הוי לה לגמרא לתרין דאיצטריך ר' אילעא לאשמועינן

(1) אשר במתנת נותן לבנו גובין אפילו ממטלטלין

(2) משא"כ אלמנה דאינה גובה אלא ממקרקעי

(ג) תירוץ

(i) נקטו בגמרא אשר מהאי דאלמנה הוינו יודעין אשר

- (1) הגם דאלמנה אינה גובה אלא ממקרקעי
- (2) נותן ואשתו גובין אפילו ממטלטלין
- (ii) דהוינו אומרים
- (1) דהיינו טעמא דאין אלמנה גובה ממטלטלין
- (2) דהרי מת בעלה ומטלטלי דיתמי לבעל חוב לא משתעבדי
- (3) משא"כ
- (א) לגבי נותן ואשתו כשנותן בחיים ואין בנו יתום
- (ב) פשיטא דלית לחלק בין מקרקעי למטלטלין
- (ד) קשיא
- (i) אם כן תיקשי
- (1) אמאי נקטנו בדחי' א'
- (א) דלעולם גובה נותן אפילו ממתנה לאחר
- (ב) והיינו טעמא דאיצטריך ר' אילעאי לאשמועינן דין שלו דיקא בבנו
- (ג) כדי למילף אשר מן בנו גובין אפילו ממטלטלין
- (2) הרי אמרת דפשיטא אשר מבנו גובין אפילו ממטלטלין משום דנותן ואשתו אכתי קיימין לפנינו
- (ה) תירוץ
- (i) קבענו לעיל
- (1) דמסקינן לבסוף דלית למילף דין דר' אילעא בדרך קל וחומר מאלמנה
- (ii) ולכן איצטריך ר' אילעא על כל פנים לאשמועינן דין הנותן מתנה או לגבי בנו או לגבי אחר
- (1) ומובן דעדיף לי'
- (א) לאשמועינן דין הנותן מתנה לבנו דגובה אפילו ממטלטלין
- (ב) מלאשמועינן דין הנותן מתנה לאחר דאינו גובה אלא ממקרקעי
- (11) מהרש"א ד"ה הוא ואשתו חלק ב'
- (א) קשיא לדחיית אי נמי בדומה לקושייתן לדחי' א'
- (i) בקושיא דגמרא דלמאי איצטריך האי דר' אילעא מאחר דכבר נודע לן דין "גדולה מזו"
- (ii) לישני
- (1) דר' אילעא אשמועינן אשר במתנת נותן לבנו גובה אף נותן למזונות עצמו
- (2) משא"כ במתנה לאחר לית למילף אלא דאשתו בחיי נותן גובה למזונות שלה
- (ב) תירוץ א'
- (i) ביישוב זו לא יתורץ אלא הא דקמ"ל ר' אילעא לגבי מתנה לבנו דהוא גובה
- (ii) אבל לא יתורץ הא דלגבי מתנה לבנו קמ"ל גם כן דאשתו גובה
- (ג) תירוץ ב'

- (i) ליכא סברא לחלק בחייו בין הוא לאשתו
 (12) המשך תוספות
- (א) קשיא להני דחיות
- (i) איתא ביש נוחלין אשר אפילו אשתו אינה ניזונת ממתנה לאחר אפילו בחיי נותן
 (ii) ולא מחלקין בין מקרקעי למטלטלין
- (13) מהרש"א בא"ד ומיהו ביש נוחלין
- (א) קשיא לקושיית תוספות
- (i) אמאי איצטריך תוספות לראי' מן פרק יש נוחלין
 (1) הרי אף בגמרא דידן מסקינן דאין הלכה כר' אילעא אפילו לגבי מתנה לבנו
 (2) ומכל שכן דלא תיקנו תקנה לגבי מתנה לאחר
- (ב) תירוץ
- (i) איתא במרדכי אשר מיהת לגבי אשתו הלכה כר' אילעא
 (ii) ולשיטה זו מובן
 (1) דכדי להקשות קושייתיהו להני דחיות דלעיל
 (2) איצטרכי להו לתוספות למימסך על האי דיש נוחלין דמיהת ממתנה לאחר לא גובה אשתו
- (ג) קשיא
- (i) שיטת מרדכי קשה להולמה להלכה
 (1) דהרי קבענו דהיינו טעמא דלית הלכתא כר' אילעא משום דמצי הוא לטרוח בעדו ובעד אשתו
 (2) וסברא זו נחתא בין לנותן בין לאשתו בחייו של נותן
- (14) המשך מהרש"א – ביאור חדש בדברי תוספות אשר על ידו מתורץ קושיית מהרש"א
- (א) חלק א'
- (i) תוספות נוקטין אשר הוא ואשתו גובין מזונות מן מתנה שנתן הוא בין לבנו בין לאחר ובין ממקרקעי ובין ממטלטלין
 (1) דלית סברא לחלק בין בנו לאחר
 (2) ואף לית סברא לחלק בין מקרקעי למטלטלי
 (3) ואף לית סברא לחלק בין הוא לאשתו בעוד שהוא בחיים
- (ב) חלק ב'
- (i) וגם ברור אשר
 (1) לאחר שנתנארמלה לא מציא למיגבי מן בנו או אחר שקיבל מתנה מבעלה בחייו
 (2) דהרי נכסים משועבדים איקרי ולא תיקנו תקנה לה באופן זה
- (ג) חלק ג'
- (i) קשיא

- (1) הרי לכאורה מחלקין תוספות בין מתנה לבנו למתנה לאחר
- (ii) תירוץ
- (1) תוספות משתמשים במושג "מתנה לאחר" במשמעות מתנה שנתנו יורשין לאחר כלומר למישהו
- (2) ושקלי וטרי אלו מציא אלמנת המוריש לגבות מזונות מן אותו "אחר"
- (ד) חלק ד'
- (i) בתחלה נקטו תוספות אשר
- (1) אולי בקושטא יכולה אלמנת מוריש לגבות מהאי מקבל מתנה
- (2) ה' לו לר' אילעא למייתי גם כן דין זה
- (ii) ולאחר כך בדחיות שלהן קאמרי
- (1) דיכול להיות אשר לעולם מיגבי גביא
- (2) והיינו טעמא אשר ר' אילעא לא מייתי לדין זה
- (א) דחי' א'
- (i) משום דפשיטא אשר לא גביא אלא ממקרקעי
- (ii) דהרי אף אלו לא נתנו יורשים שום מתנה לאחר לא מציא גבי מן יתומים גופייהו אלא ממקרקעי
- (iii) דהרי מטלטלי דיתמי לבעל חוב לא משתעבדי
- (ב) דחי' ב'
- (i) משום דר' אילעא לא איירי אלא באופנים אשר נותן גם כן מצי למיגבי
- (ii) ובאופן מתנת יורשין הרי כבר מת
- (ה) חלק ה'
- (i) עכשיו
- (1) הגם דקבענו דאין הלכה כעולא לגבי מתנות לבנו ולאחר
- (2) מ"מ יכול להיות איזו סברא דמכל מקום קובעין להלכה אשר אלמנה מציא גבי ממתנות שנתנו יורשין למישהוא אחר
- (3) ולכן איצטרכי תוספות להוכיח מן הך דיש נוחלין דלא מציא אלמנה למיגבי מן מי שקיבל מתנה מיתמי

דף נ.

רש"י ד"ה ובתינוקת

לשון מהרש"א

[דף נ עמוד א] בפרש"י בד"ה ובתינוקת כו' י"ב גופה קאמר דאי בת י"ב ויום אחד דאורייתא היא כו' עכ"ל והא דלא פירש כן גבי תינוק דתליסר גופה קאמר דהא י"ג ויום אחד דאורייתא הוא משום דלא היה כתוב כלל בנוסחות הגמרות שלהם הא דבר תליסר כו' וכ"ה ברא"ש וק"ל:

(1) גמרא

(א) לחינוך

(i) בר תליסר לתעניתא מעת לעת

(ii) ובתינוקת בת תריסר

(2) רש"י

(א) תרתי סרי דקאמר שנת שתיים עשרה גופא קאמר

(ב) דאי בת שתיים עשרה ויום אחד מתענה דאורייתא

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אף לתינוק הוי לי' לרש"י לפרש כעין זה

(1) אשר שנת שלש עשרה גופא קאמר

(2) דאי בר שלש עשרה ויום אחד מתענה דאורייתא

(ב) תירוץ

(i) הא דבר תליסר לא הי' כתוב כלל בנוסח גמרא של רש"י

תוספות ד"ה שיהא אדם מגלגל ותוספות ד"ה וספי לי'

לשון מהרש"א

תוס' בד"ה שיהא אדם מגלגל כו' בן עשר למשנה לא כו' אלא לגלגל עכ"ל הוצרכו לזה לתירוץ דאיבעית אימא דהך דמתגלגל עמו עד י"ב כו' איירי למשנה אבל לתירוץ קמא דספי ליה כתורא לאו היינו יורד עמו לחייו ומתוקמא שפיר הך דמתגלגל עד י"ב ומכאן ואילך יורד כו' נמי למקרא ואיכא לאוקמא שפיר הך דבן עשר למשנה היינו למספי ליה אבל ליכא למימר לתירוץ קמא דהך דספי ליה כי תורא איירי נמי למשנה דאם כן היאך מתוקמא הך דבן עשר למשנה דלא שייך גלגול בתר למספי וכן מוכח מדבריהם שכתבו לתירוץ קמא דבן ה' למקרא היינו לגלגל כו' ודו"ק:

בד"ה וספי ליה כי כו' והא דתנן כו' בן ה' למקרא היינו לגלגל כו' עכ"ל בלאו הך אוקימתא אהך גופה דבר שית ספי ליה כו' נמי ע"כ דלא מתוקמא הך דבן חמש למקרא אלא לגלגל אלא דהשתא צריכין לדחוקי טפי דאיכא ג' חלוקות בדבר לגלגל ולמספי ולירד עמו לחייו דהיינו לגלגל מבין ה' ולמספי מבר שית ומי"ב לירד לחייו ודו"ק:

(1) גמרא

(א) באושא התקינו

(i) שיהא אדם מגלגל עם בנו עד שתים עשרה שנה

(ii) ודמכאן ואילך יורד עמו לחייו

תקנת אושא	
בן חמש למקרא	
בן שית	
בר עשר למשנה	
עד יב' מגלגל עם בנו	
לאחר יב' יורד עמו לחייו	

(ב) קשיא

(i) והאמר רב בר שית תקבל וספי לי' כתורא

(ii) אשר לכאורה משמעו דכבר בבר שית יורד עמו לחייו

טבלא ב'		
תקנת אושא	קשיא מהאי דרב דלכאורה לא ס"ל כאושא	
בן חמש למקרא		
בר שית	ספי לי' כתורא ולכאורה יורד עמו לחייו	
בן עשר למשנה		
עד יב' מגלגל עם בנו		
לאחר יב' יורד עמו לחייו		

(ג) תירוץ א' כמבואר במהרש"א

(i) הי לך ב' מהלכים בתירוץ א'

(ii) מהלך ראשון

- (1) אכן לא יורד עמו לחייו בין למקרא בין למשנה עד לאחר י"ב
 (2) "ספי לי' כתורא" ענין בפני עצמו הוא דמתחיל למקרא בבר שית

(iii) מהלך שני

- (1) אכן לא יורד עמו לחייו בין למקרא בין למשנה עד לאחר י"ב
 (2) "ספי לי' כתורא" ענין בפני עצמו הוא דמתחיל למקרא ולמשנה בבר שית

טבלא ג'				
תקנת אושא	קשיא מהאי דרב דלכאורה לא ס"ל כאושא	תירוץ א' – מהלך א'	תירוץ א' – מהלך ב'	
				בן חמש למקרא
	ספי לי' כתורא ולכאורה יורד עמו לחייו	ספי לי' כתורא למקרא ולא היינו יורד עמו לחייו	ספי לי' כתורא בין למקרא בין למשנה, ולא היינו יורד עמו לחייו	בר שית
				בן עשר למשנה
מגלגל עם בנו		אכתי מגלגל עמו	אכתי מגלגל עמו	עד יב'
יורד עמו לחייו		יורד עמו לחייו בין למקרא בין למשנה	יורד עמו לחייו בין למקרא בין למשנה	לאחר יב'

(ד) תירוץ של איבעית אימא

- (i) אין הכי נמי אשר ספי לי' כתורא משמעו דיורד עמו לחייו
 (ii) ברם ספי לי' כתורא מתחיל בבר שית דיקא למקרא ולא למשנה
 (iii) דלמשנה שאני

(1) דמגלגל עמו עד יב'

(2) ואינו יורד עמו לחייו עד לאחר יב'

טבלא ד'				
אושא	קשיא מהאי דרב דלכאורה לא ס"ל כאושא	תירוץ א' – מהלך א'	תירוץ א' – מהלך ב'	איבעית אימא
				בן חמש למקרא
	ספי לי' כתורא ולכאורה יורד עמו לחייו	ספי לי' כתורא למקרא ולא היינו יורד עמו לחייו	ספי לי' כתורא בין למקרא בין למשנה, ולא היינו יורד עמו לחייו	ספי לי' כתורא למקרא כלומר דיורד עמו לחייו למקרא
				בן עשר למשנה
מגלגל עם בנו		אכתי מגלגל עמו בין למקרא בין למשנה	אכתי מגלגל עמו בין למקרא בין למשנה	אכתי מגלגל עמו למשנה
יורד עמו לחייו		יורד עמו לחייו בין למקרא בין למשנה	יורד עמו לחייו בין למקרא בין למשנה	יורד עמו לחייו למשנה

(2) תוספות ד"ה שיהא אדם מגלגל

(א) קשיא

- (i) מאי האי דתנן אשר בן עשר למשנה

3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) למהלך א' של תירוץ א' ליתרין אשר בבן עשר ספי לי' כתורא למשנה

טבלא ה'					
איבעית אימא	תירוץ א' – מהלך ב'	תירוץ א' – מהלך א'	קשיא מהאי דרב דלכאורה לא ס"ל כאושא	אושא	
					בן חמש למקרא
					בר שית
ספי לי' כתורא למקרא כלומר דיורד עמו לחייו למקרא	ספי לי' כתורא בין למקרא ולא למשנה ודיורד עמו לחייו	ספי לי' כתורא למקרא ולא היינו יורד עמו לחייו	ספי לי' כתורא ולכאורה יורד עמו לחייו		
		ספי לי' כתורא למשנה			בן עשר למשנה
אכתי מגלגל עמו למשנה	אכתי מגלגל עמו בין למקרא בין למשנה	אכתי מגלגל עמו בין למקרא בין למשנה		מגלגל עם בנו	עד יב'
יורד עמו לחייו למשנה	יורד עמו לחייו בין למקרא בין למשנה	יורד עמו לחייו בין למקרא בין למשנה		יורד עמו לחייו	לאחר יב'

(ב) תירוץ

(i) אין הכי נמי אשר מצינו לתרין ככה למהלך א' של תירוץ ראשון

(1) ולא הקשו תוספות קושייתן אלא לאיבעית אימא אשר ספי לי' כתורא משמעו דיורד עמו לחייו

(2) דאי אמרת אשר לשיטה זו בבן עשר ספי לי' כתורא לא יפורש אופן דאינו יורד עמו לחייו עד לאחר י"ב

(ii) שים לב

(1) אשר למהלך ב' ליכא לתרין ככה

(2) דהרי למהלך זו כבר ספי לי' כתורא למשנה בבר שית

(4) המשך תוספות

(א) תירוץ

(i) בבן עשר מתחיל לגלגל עמו למשנה

טבלא ז'					
איבעית אימא	תירוז א' – מהלך ב'	תירוז א' – מהלך א'	קשיא מהאי דרב דלכאורה לא ס"ל כאושא	אושא	
					בן חמש למקרא
					בר שית
	ספי לי כתורא למקרא כלומר דירוד עמי לחייו למקרא	ספי לי כתורא בין למקרא ולא למשנה ולא היינו יורד עמו לחייו	ספי לי כתורא למקרא ולא היינו יורד עמו לחייו	ספי לי כתורא ולכאורה יורד עמו לחייו	
	מתחיל לגלגל עמו במשנה				בן עשר למשנה
	אכתי מגלגל עמו	אכתי מגלגל עמו		מגלגל עם בנו	עד יב'
	יורד עמו לחייו למשנה	יורד עמו לחייו בין למקרא בין למשנה	יורד עמו לחייו בין למקרא בין למשנה	יורד עמו לחייו	לאחר יב'

(5) מהרש"א

(א) שים לב בטבלא דלהלן

(i) אשר תירוז זו מצינו לאומרה אף למהלך ראשון של תירוז א'

(ii) אבל אין להולמה למהלך שני של תירוז א'

(iii) משום דנוכיה מן תוספות בסמוך אשר

(1) הגם דספי לי כתורא לתירוז א' קיל הוא לגבי יורד עמו לחייו

(2) מכל מקום התחלתו חמיר לגבי התחלת גלגול

(iv) ולכאן לא יתכן אשר

(1) ספי לי כתורא למשנה מתחיל בבר שית

(2) וגלגול למשנה לא מתחיל עד בן עשר

(ב) נמצא דהופרך מהלך שני של תירוז א'

טבלא ז'					
איבעית אימא	תירוז א' – מהלך ב'	תירוז א' – מהלך א'	קשיא מהאי דרב דלכאורה לא ס"ל כאושא	אושא	
					בן חמש למקרא
					בר שית
	ספי לי כתורא למקרא כלומר דירוד עמי לחייו למקרא	ספי לי כתורא בין למקרא ולא למשנה ולא היינו יורד עמו לחייו	ספי לי כתורא ולכאורה יורד עמו לחייו	ספי לי כתורא ולכאורה יורד עמו לחייו	
	מתחיל לגלגל במשנה				בן עשר למשנה
	אכתי מגלגל עמו	אכתי מגלגל עמו		מגלגל עם בנו	עד יב'
	יורד עמו לחייו למשנה	יורד עמו לחייו בין למקרא בין למשנה	יורד עמו לחייו בין למקרא בין למשנה	יורד עמו לחייו	לאחר יב'

(6) תוספות ד"ה וספי לי

(א) קשיא

(i) מאי האי דתנן בן חמש למקרא

(ב) תירוץ

(i) אז מתחיל גלגול למקרא

טבלא ח'					
איבעית אימא	תירוץ א' – מהלך ב'	תירוץ א' – מהלך א'	קשיא מהאי דרב דלכאורה לא ס"ל כאושא	אושא	
התחלת גלגול למקרא		התחלת גלגול למקרא			בן חמש למקרא בר שית
ספי לי כתורא למקרא כלומר דירוד עמי לחייו למקרא	ספי לי כתורא בין לפקרא בין למשנה ולאג היינו יורד עמו לחייו	ספי לי כתורא למקרא ולאג היינו יורד עמו לחייו	ספי לי כתורא ולכאורה יורד עמו לחייו		
מתחיל לגלגל במשנה		ספי לי כתורא למשנה או דמתחיל לגלגל עמו במשנה			בן עשר למשנה
אכתי מגלגל עמו	אכתי מגלגל עמו	אכתי מגלגל עמו		מגלגל עם בנו	עד יב'
יורד עמו לחייו למשנה	יורד עמו לחייו בין לפקרא בין למשנה	יורד עמו לחייו בין לפקרא בין למשנה		יורד עמו לחייו	לאחר יב'

(7) מהרש"א

(א) שים לב

- (i) אשר אפילו לתירוץ א' של תוספות דספי לי כתורא אין משמעו דירוד עמו לחייו
- (ii) מ"מ הוצרכו למימר אשר בבן חמש מתחיל לגלגל ורק לאח"כ בבר שית מתחיל לספי לי כתורא
- (iii) ועל זה סמכו תוספות לעיל לקבוע

- (1) דהתחלת ספי לי כתורא חמיר ביחס להתחלת גלגול
- (2) ולכן לא יתכן להתחיל ספי לי כתורא לפני התחלת גלגול

(8) מהרש"א ד"ה וספי

(א) ניהדר לטבלא א' בתחלת סוגיין

טבלא א'	
אושא	
	בן חמש למקרא
	בן שית
	בר עשר למשנה
מגלגל עם בנו	עד יב'
יורד עמו לחייו	לאחר יב'

(ב) קשיא

(i) כבר בתחלת סוגיין

- (1) הי' להן להקשות מאי האי דתנן בן חמש למקרא
- (2) והי' להן לתרץ אשר בן חמש למקרא משמעו דבבן חמש מתחיל לגלגל עמו במקרא

(ג) תירוץ

- (i) תוספות עדיפי להו לאשמועינן האי תירוץ לאחר דקבענו דיש עוד חלוקה של התחלת ספי לי כתורא

(ii) ונמצא אשר ע"י חלוקה נוספת של התחלת גלגול תהיינה סך הכל ג' חלוקות של התחלות דהיינו התחלת גלגול והתחלת ספי לי' כתורא והתחלת לירד עמו לחייו

תוספות ד"ה הבעל מוציא מיד לקוחות

לשון מהרש"א

בד"ה הבעל מוציא כו' א"נ דכתב כו' אין לי בפירות נכסייך כו' אבל אם כתב כו' אין לי בנכסייך ובפירותיהן כו' עכ"ל הכי מתנייא התם ברישא גבי אין לי בנכסייך דאם מכרה ונתנה קיים ומשמע להו דמכל שכן בסיפא אין לי בנכסייך ובפירותיהן (דלא) [דאם] מכרה ונתנה קיים וכ"ה בהדיא ברא"ש שכתב וכן בבבא מציעתא לא חזר ושנה אם מכרה ונתנה קיים לפי שגם בבבא ראשונה הדין כן כו' ע"ש ובאין לי בנכסייך כבבבא דרישא פסיקא להו דא"נ אין מכרה קיים ליכא לאוקמא הכא לר"י דכיון דיש לו פירות בבבא דרישא אמאי קאמר דהתקיננו דוקא במתה הבעל מוציא מיד הלקוחות בחייה נמי יהא מוציא מיד הלקוחות לפירותיו כיון דקנין פירות קנין הגוף דמי אין לחלק בין חייה למותה אבל לר"ל ניחא דאע"ג דיש לבעל פירות בנכסי מלוג מ"מ כיון דאינו קנין הגוף אם מכרה אותן מכרה קיים ולא תקנו שיוציא אותן הבעל אלא לאחר מיתה שעשו אותו כלוקח ראשון וכה"ג אשכחן במזונות הבנות שיש להן מן הבנים אם מכרו או משכנו אין מוציאין למזונות אבל התוס' בפרק החובל כתבו לקיים דלר"י אצטריך תקנת אושא בכותב לה דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן עד עולם כו' דאין לו פירות והיינו אליבא דר' יהודה בפרק הכותב ולא תקשי להו התם בפרק החובל הא דקתני התם בפרק הכותב דאם מכרה ונתנה קיים אפילו באין לי בנכסייך לחוד וכ"ש בכה"ג די"ל דהתם בעו התוס' למימר דמתני' דהכותב דקתני אם מכרה ונתנה קיים היינו קודם תקנת אושא אבל התוס' דהכא ניחא להו לאוקמא מתני' דהכותב לבתר תקנת אושא דרבי דסתם המשניות בטר תקנת אושא הוה וכה"ג משני תלמודא בפ' החובל ארומיא דב' ברייתות הא קודם תקנת אושא הא לאחר תקנת אושא אלו הדברים ברורים למבין אבל מהרש"ל הגיה כאן בדברי התוס' אין לי בנכסייך ובפירותיהן אבל אם כתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך אין כו' ע"ש והוא הבין דברי שא באין לי בנכסייך דוקא קתני דמכרה ונתנה קיים אבל באין לי בנכסייך ובפירותיהן כו' אין מכרה ונתנה קיים וכן הבין הב"י בדברי הטור אה"ע סי' צ"ב ע"ש ואינו כן כמ"ש בהדיא בשם הרא"ש וגם אין הדעת סובל כן למימר דטפי מכרה ונתנה קיים באין לי בנכסייך מבכותב לה אין לי בנכסייך ובפירותיהם דיציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא וכי משום דסילק עצמו גם מפירותיהן יגרע כחה אבל הדברים ברורים כמ"ש ותו לא מידי ודו"ק:

(1) הקדמה א'

(א) יש לבעל קנין פירות בנכסי מלוג של אשתו בחיי

(ב) בעל יורש לנכסי מלוג במיתת אשתו בחייו

(2) הקדמה ב'

(א) אשה יש לה קנין הגוף בנכסי מלוג

(ב) דהיינו

(i) דבמיתת בעל בחיי אשה זוכה אשה אף בקנין פירות של בעל

(ii) ודבאופנים מסויימים ולשיטות מסויימות דנבאר אותן להלן

(1) יכולה למכור לנכסי' אפילו בחיי בעל ולתת ללקוחות זכות ליכנס בנכסים

(א) לא זו בלבד לאחר שימות בעל בחיי

(ב) אלא אף זו לאחר שתמות בחיי בעל

(2) יכולה נמי למכור קנין פירות של בעל בכדי שאף בחיי בעל יכנסו לקוחות לנכסים לאכול פירות במקום בעל

(3) הקדמה ג'

(א) ר' יוחנן אית לי דקנין פירות כקנין הגוף דמי

(i) ולכן מעיקר הדין

(1) כלומר אף בלי תקנת אושא דנבאר אותה להלן

(2) אם מכרה ונתנה לנכסי מלוג שלה ומת בחיי בעלה אין מכרה ונתנה קיים

(ב) ריש לקיש אית לי דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי

(i) ולכן אי לאו תקנת אושא

(1) אם מכרה ונתנה לנכסי מלוג שלה ומתה בחיי בעלה מכרה ונתנה קיים

(ii) ואף לאחר שהתקינו תקנת אושא

(1) אם מכרה לקנין פירות בחיי בעל

(2) נכנסים לקוחות לנכסים בחיי בעל לאכול פירות במקום בעל

(ג) נבאר עוד זכותי אשה בפרטיות להלן

(4) הקדמה ד'

(א) תקנת אושא

(i) האשה שמכרה נכסי מלוג בחיי בעלה ומתה בחיי בעל

(ii) הבעל מוציא מיד הלקוחות

(iii) משום דשווהו חכמים לבעל כלוקח ראשון באופן זה

(ב) להלן נבאר מה מועילה תקנת אושא לבעל אליבא דר' יוחנן דאית לי דאף בלאו תקנת אושא קנין פירות של בעל כקנין הגוף דמי

(5) הקדמה ה'

(א) משנה בפרק הכותב

רישא	הכותב דין ודברים אין לי בנכסייך	אוכל פירות בחיי'	אם מכרה ונתנה קיים
מציעתא לרבנן	הכותב דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן	אינו אוכל פירות בחיי'	[לא מפורש אם מכרה ונתנה קיים]
ר' יהודה	הכותב דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן בחייך ובמותך עד עולם	אינו אוכל פירות בחיי'	[לא מפורש אם מכרה ונתנה קיים]

(ב) נקטינן בסוגיין אשר משנה זו בפרק הכותב לאחר תקנת אושא איתני

(6) הקדמה ו'

(א) ברישא דמשנה כתב בעל לשון מחילה של "דין ודברים אין לי בנכסייך"

(ב) אותה מחילה

- (i) לא מספיקה להאביד קנין פירות של בעל ולכן אכתי אוכל פירות בחיי'
- (ii) ברם אפילו לר' יוחנן מחילה זו מספיקה להפסיד דין קנין פירות כקנין הגוף דמי
- (iii) ולכן מכרה ונתנה קיים וכשמתה לא מצוי בעל להוציא לנכסים מן הלקוחות

(7) הקדמה ז'

- (א) במציעתא כתב בעל לשון מחילה של "דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן" דחזקה יותר
- (ב) אותה מחילה

- (i) מספיקה להפסיד קנין פירות של בעל ולכן אינו אוכל פירות בחיי'
- (ii) ומובן דמספיקה נמי להפסיד דין קנין פירות כקנין הגוף דהרי הפסיד לקנין פירות
- (ג) ברם לא קתני במשנה אלו מכרה ונתנה קיים

(8) הקדמה ח'

- (א) איתא עוד סיפא דמשנה אשר דנה בלשון מחילה אשר חזקה עוד יותר
- (ב) ברם אף בסיפא לא קתני אלו מכרה ונתנה קיים

(9) הקדמה ט'

- (א) ר' יהודה אית לי' בפרק הכותב
- (i) דבעל אין לו פירות בחיי' דיקא בדכתב לישנא דמחילה הכי חזקה
- (ii) דהיינו דכתב "דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן עד סוף העולם"
- (ב) ואף באופן זה לא קתני במשנה אלו מכרה ונתנה קיים

(10) הקדמה י'

- (א) טור ובית יוסף אית להו דאין מכרה ונתנה קיים בין במציעתא בין בסיפא ומהרש"ל בשיטתיהו אזיל
- (ב) רא"ש אית לי' דמכרה ונתנה קיים במציעתא ובסיפא ומהרש"א בשיטתו אזיל
- (ג) ומנמק מהרש"א לטעם הרא"ש

(i) דמסתבר

- (1) דכל שמרבה בעל למחול גדול ביותר זכות של אשתו למכור וליתן
- (2) ודלכן מאחר דמכרה ונתנה קיים ברישא מכל שכן דמכרה ונתנה קיים במציעתא ובסיפא
- (ii) ואכן

- (1) היינו טעמא דלא קתני בהדיא במציעתא ובסיפא אשר מכרה ונתנה קיים
- (2) משום דכבר קתני לה ברישא ולא איצטריך לחזור ולשנות

(ד) להלן נבאר שיטות מהרש"ל ומהרש"א באלו מכרה ונתנה קיים באופן דר' יהודה

(11) קושיית תוספות

- (א) לר' יוחנן דאית לי' אשר קנין פירות כקנין הגוף דמי מה מועילה לו לבעל תקנת אושא
- (ב) הרי אף בלא תקנת אושא אין מכרה ונתנה קיים

(12) תירוץ "אי נמי" בתוספות לפי שיטת מהרש"ל

(א) גרסת מהרש"ל:

- (i) "אי נמי דכתב לה בעל דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן"
- (ii) דהיינו לישנא דמציעתא דמשנה
- (ב) והכי פירושו
- (i) כבר קבענו דלישנא זו מספיקה להפסיד קנין פירות דבעל ואף דין קנין פירות כקנין הגוף
- (ii) ומובן
- (1) אשר לשיטת טור ובית יוסף דבמציעתא אין מכרה ונתנה קיים
- (2) קא משמע לן מתניתין
- (א) דלשון בעל לא מספיקה להפסיד לתקנת אושא
- (ב) ודלאופן זה תיקנו תקנת אושא לר' יוחנן
- (13) המשך תוספות לגרסת מהרש"ל
- (א) "אבל"
- (i) אין לומר דתקנת אושא מועיל לבעל היכא דכתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך [דהיינו לישנא דרישא]
- (ii) דהא תנן בפרק הכותב דאם מכרה ונתנה קיים ברישא"
- (iii) משום
- (1) דהגם דלא הפסיד בעל לקנין פירות שלו ואכתי אוכל פירות בחיי'
- (2) מכל מקום הפסיד בין לדין קנין פירות כקנין הגוף בין לתקנת אושא
- (14) תירוץ "אי נמי" בתוספות לשיטת מהרש"א
- (א) גרסת מהרש"א בתירוץ "אי נמי":
- (i) אי נמי מועיל תקנת אושא לבעל היכא דכתב לה דין ודברים אין לי בפירות נכסייך
- (ב) כלומר דבגוונא זו דלא הוזכרה במשנה
- (i) מחילתו של בעל מספיקה
- (1) להפסיד קנין פירות שלו דאינו אוכל פירות בחיי'
- (2) וכבר ביארנו דבזה מפסיד נמי דין קנין פירות כקנין הגוף
- (ii) אבל לא מספיקה להפסיד תקנת אושא שלו ולכן אין מכרה ונתנה קיים
- (ג) ובאופן זה מועילת תקנת אושא לבעל אף לר' יוחנן
- (15) המשך תוספות לגרסת מהרש"א
- (א) אבל אין לומר אשר תקנת אושא מועיל לר' יוחנן באופן דמציעתא דמשנה
- (ב) דהרי קבענו לרא"ש ולמהרש"א אשר במציעתא מכרה ונתנה קיים
- (ג) משום דבמחילת בעל
- (i) לא זו בלבד דמפסיד לקנין פירות ודין קנין פירות כקנין הגוף
- (ii) אלא אף זו דמפסיד לתקנת אושא
- (ד) ולכן לא הועילה לו תקנת אושא כלום

16) מהרש"א

(א) הקדמה א'

(i) ניהדר לשיטת מהרש"ל לעיל בתוספות

(ii) אשר תוספות מבארין

(1) דמשום דברישא דמשנה מכרה ונתנה קיים ליכא למימר אשר באופן רישא דמשנה מועילה תקנת אושא לבעל אליבא דר' יוחנן

(2) אבל באופן דמציעתא דמשנה דאין מכרה ונתנה קיים אכן מועיל תקנת אושא אליבא דר' יוחנן

(ב) הקדמה ב'

(i) וניהדר לשיטת מהרש"א

(1) אשר תוספות אית להו דבמציעתא דמשנה מכרה ונתנה קיים

(2) ואשר לכן ליכא למימר אשר באופן מציעתא דמשנה מועילה תקנת אושא לבעל אליבא דר' יוחנן

(ג) קשיא

(i) לשיטת מהרש"א אמאי לא מבוארין תוספות לרישא כמו דמבארין למציעתא

(ii) כלומר

(1) למימר אשר תקנת אושא מועיל לר' יוחנן באופן ברישא

(2) משום האי טעמא גופה דאף ברישא דמשנה מכרה ונתנה קיים

17) הקדמה לתירוץ מהרש"א

(א) קבענו אשר באופן דלית דין קנין פירות כקנין הגוף

(i) דהיינו לר' יוחנן באופן דמחל לדין קנין פירות כקנין הגוף

(ii) ולריש לקיש בכל ענין

(ב) אי לאו תקנת אושא

(i) אלו מכרה אשה לגוף הקרקעות אז כשמתה נכנסין לקוחות לנכסים ואין לבעל להוציא אותן

(ii) אלו מכרה אשה לזכות פירות לבעל אז לאלתר אפילו בחיי אשה נכנסין לקוחות לנכסים מיהת לפירות ואין לבעל להוציא אותן

(ג) תירוץ

(i) אף אלו הוה קתני ברישא דמשנה דקתני דאוכל פירות בחיי'

(1) דהגם דמחל בעל לדין קנין פירות כקנין הגוף מכל מקום אין מכרה ונתנה קיים

(2) ואשר כשמתה מוציא בעל לגוף הקרקעות מן לקוחות

(ii) לא הוינן יכולין למימר לר' יוחנן דאין מכרה ונתנה קיים משום דלאופן זה תיקנו תקנת אושא

(iii) דלשיטת ר' יוחנן

(1) אלו היו מתקנין תקנה בעבור בעל אשר כשמתה אשתו מוציא מלקוחות אותן קרקעות שמכרה כדי שיזכה שוב בזכותו לירש נכסי מלוג לאחר שמתה

(2) הוי להו נמי לתקן תקנה בעבורו אשר עוד בחיי אשתו מוציא מלקוחות אותן קרקעות שמכרה לפירותיו כדי שיזכה שוב בזכותו לאכול פירות בחיי'

(ד) שאלה

(i) ומאי שנא מציעתא דגמרא דמפרש מהרש"א דאלו הוי קתני דאין מכרה ונתנה קיים שפיר הוי מצנין למימר אליבא דר' יוחנן דתיקנו תקנת אושא באופן זה

(ה) תשובה

(i) במציעתא מחל בעל לקנין פירות שלו ואינו אוכל פירות בחיי'

(ii) ולכן

(1) פשיטא דמכירת פירות שלה קיים דהרי אינן שלו

(2) ומובן דאין לתקן כלום בעדו

(ו) קשיא

(i) ומאי שנא ריש לקיש דניחא לך

(1) דתקנו תקנה בעבור בעל אשר לאחר שמתה אשתו מוציא מלקוחות אותן קרקעות שמכרה כדי שיזכה שוב בזכותו לירש נכסי מלוג לאחר שמתה

(2) ולא תקנו תקנה בעבורו אשר עוד בחיי אשתו מוציא מלקוחות אותן קרקעות שמכרה לפירותיו כדי שיזכה שוב בזכותו לאכול פירות בחיי'

(ז) תירוץ

(i) שאני ריש לקיש דאית לי' אף בלאו שום מחילה דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי

(ii) הרי קנין פירות לריש לקיש קלוש לגבי שיטת ר' יוחנן

(iii) ומובן אשר לא מתקנין תקנה לטובת בעל לגבי קנין פירות

(ח) שאלה לשיטת ריש לקיש

(i) היתכן אשר אשה במכירתה מפסידה לבעלה ככה ולא תקנו שום תקנה לבעל

(ט) תשובה

(i) יתכן

(ii) דדמיא להא דשנינו בדף מט: בתד"ה הוא ואשתו

(1) אשר מזונות הבנות שיש להם מן הבנים

(2) אם מכרו או משכנו אין מוציאין למזונות

(18) הקדמה א' להמשך מהרש"א

(א) ניהדר למשנה בפרק הכותב

(i) דברישא קתני דמכרה ונתנה קיים ברם במציעתא ובסיפא ובמימרא דר' יהודה לא קתני אלו מכרה ונתנה קיים

(ii) ולשיטת רא"ש ומהרש"א אשר

(1) כל שמחילת בעל חזק יותר

(2) מסתבר ביותר אשר מכרה ונתנה קיים

(ב) וניהדר גם כן לשיטת ר' יהודה במשנה דמצריך לשון מחילה הכי חזק כדי שימחול בעל לזכות אכילת פירות שלו

(19) הקדמה ב' להמשך מהרש"א

(א) תוספות בפרק החובל דף פח:

(i) ר' יהודה אית לי דאין מכרה ונתנה קיים

(ii) ור' יוחנן יאמר לך דלאופן זה דמחל בעל לקנין פירות כקנין הגוף תקנו תקנת אושא והיינו טעמא דאין מכרה ונתנה קיים

(20) מהרש"א

(א) קשיא לשיטת רא"ש ומהרש"א לעיל

(i) האיך יתכן לשיטת מהרש"א אשר

(1) ברישא דמשנה במחילה קלושה מכרה ונתנה קיים דמחל נמי לתקנת אושא

(2) ואף על פי כן במחילה הכי חזקה דר' יהודה אית להו תוספות בהחובל דאין מכרה ונתנה קיים דלא מחלה לתקנת אושא

(ב) תירוץ

(i) חלק א'

(1) תוספות בהחובל נקטו

(א) דהאי משנה דבפרק הכותב איתני קודם לתקנת אושא

(ב) ולכן בכל אופן דמשנה מכרה ונתנה קיים

(i) בין ברישא דקתני בהדיא דמכרה ונתנה קיים

(ii) בין במציעתא בין בסיפא ובין בהאי ר' יהודה דבכולן לא קתני בהדיא אלו מכרה ונתנה קיים

(2) ותוספות בהחובל מדייקי

(א) דמיהת לאחר תקנת אושא אין מכרה ונתנה קיים בכל אופנים הללו

(i) דבכולן מועיל לו לבעל תקנת אושא

(ii) ומחילת בעל לא מפסיד לתקנת אושא

(3) שים לב אשר השתא מתורץ קושיא דלעיל לשיטת רא"ש ומהרש"א

(א) דליכא שום ציור אשר

(i) בו מכרה ונתנת קיים במחילה קלושה

(ii) ואין מכרה ונתנה קיים במחילה חזקה

(ב) דהרי לשיטת תוספות בהחובל

(i) הא דקתני ברישא דמכרה ונתנה קיים היינו דיקא לפני תקנת אושא

(ii) ובאותו אופן אפילו רא"ש ומהרש"א מודי דבכל אופן דמשנה מכרה ונתנה קיים

(4) שאלה

(א) א"כ אמאי מוקי לי' תוספות בבבא קמא לר' יוחנן דיקא באופן דר' יהודה

(ב) הרי קבענו דמדייקי דלאחר תקנת אשה אין מכרה ונתנה קיים בכל אופן דמשנה

(5) תשובה

(א) בקושטא הוי יכולין לאוקי כל אופן דמשנה כר' יוחנן

(i) ולא נקטו אופן דר' יהודה אלא משום דבאופן זה לכל הדעות

(ii) מחל בעל אפילו לקנין פירות שלו ואינו אוכל פירות בחיי' ומכ"ש דמחל לדין קנין פירות כקנין הגוף דמי

(iii) וקמ"ל

1. דמיהת לתקנת אושא לא מחיל

2. ולכן אין מכרה ונתנה קיים אפילו באופן דר' יהודה

(ii) חלק ב'

(1) משא"כ תוספות דידן

(א) דנקטי אשר משנה דהכותב איתני לאחר תקנת אושא משום דרבי דסתם למשניות בתר תקנת אושא הוה

(ב) ודיקא באותו אופן אית להו רא"ש ומהרש"א

(i) דכיון דברישא דמשנה במחילה קלושה מחל בעל לתקנת אושא והיינו טעמא דמכרה ונתנה קיים

(ii) מכ"ש אשר במחילה חזקה מחל לתקנת אושא ואשר מכרה ונתנה קיים

(2) שים לב לענין דומה

(א) דבפרק החובל מתרצין סתירה בין ב' ברייתות

(ב) באמרם דחדא איתני לפני תקנת אושא ואידך איתני לאחר תקנת אושא